

HOVRÄTTEN ÖVER
SKÅNE OCH BLEKINGE
Avdelning 3
Rotel 32

DOM
2022-06-14
Malmö

Mål nr
T 3999-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Lunds tingsrätts dom 2020-11-23 i mål T 3390-18, T 3391-18, T 3393-18, T 3395-18, T 3396-18, T 3397-18 och T 3389-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Oddes Handelshus AB, 556871-9966
Hakvingegatan 21
218 33 Bunkeflostrand

Ombud: Advokaterna Madeleine Sifvert och Otto Andersson
Walthon Advokater AB
Box 716
114 11 Stockholm

Motparter

1. Eslövs Kommun, 212000-1173
241 80 Eslöv
2. Höörs kommun, 212000-1116
Box 56
243 21 Höör
3. Kävlinge kommun, 212000-1058
244 80 Kävlinge
4. Lomma kommun, 212000-1066
234 81 Lomma
5. Lunds kommun, 212000-1132
Box 41
221 00 Lund
6. Staffanstorps kommun, 212000-1017
245 80 Staffanstorp
7. Svalövs kommun, 212000-0993
268 80 Svalöv

Dok.Id 428062

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 846 201 80 Malmö	Hovrättstorget 1	040-35 57 00 E-post: hovratten.skaneblekinge@dom.se www.hovrattenskanablekinge.domstol.se - Se där om hovrättens personuppgiftsbehandling		måndag – fredag 08:00–16:00

Ombud för 1–7: Advokaterna Christopher Stridh och Martin Bogg
Advokatfirman Delphi
Box 1432
111 84 Stockholm

SAKEN
Skadestånd

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten fastställer tingsrättens domslut utan några ändringar.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Eslövs kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 187 445 kr, varav 179 394 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Höörs kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 37 489 kr, varav 35 879 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Kävlinge kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 149 956 kr, varav 143 515 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Lomma kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 137 460 kr, varav 131 556 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Lunds kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 624 816 kr, varav 597 980 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Staffanstorps kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 74 978 kr, varav 71 757 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

Oddes Handelshus AB ska ersätta Svalövs kommun för rättegångskostnad i hovrätten med 37 489 kr, varav 35 879 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för hovrättens dom tills betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN, M.M.

Oddes Handelshus AB (Oddes) har, som bolaget slutligen bestämt sin talan, yrkat att hovrätten förpliktar

Eslövs kommun (tingsrättens mål T 3393-18) att till Oddes betala dels

– 386 420 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 85 255 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker,

Höörs kommun (tingsrättens mål T 3390-18) att till Oddes betala dels

– 61 153 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 39 671 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker,

Lunds kommun (tingsrättens mål T 3391-18) att till Oddes betala dels

– 1 221 422 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 251 404 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker, dels

- 251 411 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet år 2017 (Ramavtal 2017) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker,

Lomma kommun (tingsrättens mål T 3395-18) att till Oddes betala dels

– 221 120 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014), jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 149 577 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker,

Staffanstorps kommun (tingsrättens mål T 3396-18) att till Oddes betala dels

– 187 495 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 24 371 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker,

Svalövs kommun (tingsrättens mål T 3397-18) att till Oddes betala dels

– 57 897 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 27 722 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker, samt

Kävlinge kommun (tingsrättens mål T 3389-18) att till Oddes betala dels

– 284 739 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 16 juli 2017 tills betalning sker, dels

– 79 515 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet år 2017 (LOU-skadeståndet) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker, dels

– 60 196 kr, eller det belopp hovrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet år 2017 (Ramavtal 2017) jämte ränta enligt 6 § räntelagen fr.o.m. den 13 juni 2018 tills betalning sker.

Oddes har vidare yrkat att hovrätten befriar bolaget från skyldigheten att ersätta Eslövs kommun, Höörs kommun, Lunds kommun, Lomma kommun, Staffanstorps kommun, Svalövs kommun och Kävlinge kommun (Kommunerna) för deras respektive rättegångskostnad vid tingsrätten.

Kommunerna har motsatt sig ändring och även i hovrätten vitsordat endast ränteberäkningen som i och för sig skälig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnad i hovrätten.

Hovrätten antecknar att det insmugit sig ett fel i den översta tabellen på s. 36 (2015–2016) i den överklagade domen på så sätt att det beträffande Kävlinge kommun i kolumnen ”Felaktiga” rätteligen ska stå 3 i stället för 2 och att det totalt under ”Felaktiga” rätteligen ska stå 6 i stället för 5. Även i den nedersta tabellen (2017) på samma sida i den överklagade domen finns felaktigheter. I kolumnen ”Antal FK” ska rätteligen stå 43 när det gäller Lund och 12 när det gäller Staffanstorp, totalt 80. I kolumnen ”Procent vunna” ska när det gäller Lund rätteligen stå 81 procent och när det gäller Staffanstorp rätteligen stå 67 procent. Totalt under ”Procent vunna” ska rätteligen stå 71 procent.

PARTERNAS TALAN I HOVRÄTTEN

Oddes

Oddes har åberopat samma grunder och utvecklat sin talan på samma sätt som vid tingsrätten med följande ändringar.

Oddes har såvitt avser perioden 2015–2016 (Ramavtal 2014)) frånfallit vissa påståenden om kontraktsbrott och, som bolaget slutligen bestämt sin talan, i hovrätten gjort gällande, såvitt avser

- Eslövs kommun 63 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 67) till en summa av 1 997 623 kr (hovrättens aktbilaga 28) och en skada motsvarande 386 420 kr,
- Höörs kommun 12 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 68) till en summa av 316 134 kr (hovrättens aktbilaga 29) och en skada motsvarande 61 153 kr,
- Lunds kommun 141 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 69 och 70) till en summa av 6 314 215 kr (hovrättens aktbilaga 25) och en skada motsvarande 1 221 422 kr,
- Lomma kommun 16 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 66) till en summa av 1 143 083 (hovrättens aktbilaga 66) och en skada motsvarande 221 120 kr,
- Staffanstorps kommun 6 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 71) till en summa av 969 265 kr (hovrättens aktbilaga 47) och en skada motsvarande 187 495 kr,
- Svalövs kommun, 9 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 72) till en summa av 299 302 kr (hovrättens aktbilaga 27) och en skada motsvarande 57 897 kr, samt
- Kävlinge kommun 32 kontraktsbrott (hovrättens aktbilaga 73) till en summa av 1 471 978 kr (hovrättens aktbilaga 30) och en skada motsvarande 284 739 kr. Tre av dessa Kävlinge kommuns kontraktsbrott avser fall där förnyad konkurrensutsättning visserligen skett och Oddes bjudits in men konkurrensutsättningen genomförts felaktigt (KFK06, KFK09 och KFK 10, hovrättens aktbilaga 73 flikarna 24–26 och hovrättens aktbilaga 74 flik 1–3 samt s. 28–30 i den överklagade domen).

Oddes har förklarat att bolaget endast beträffande de angivna tre fallen avseende Kävlinge kommun gör gällande att det under Ramavtal 2014 förekommit felaktigt genomförda konkurrensutsättningar.

Oddes har i hovrätten frånfallit sina påståenden om skadestånd på upphandlingsrättslig grund såvitt avser det fjärde kvartalet år 2017. Oddes har vidare när det gäller Ramavtal 2017 frånfallit sina påståenden om skadestånd på kontraktsrättslig grund (fjärde kvartalet år 2017) såvitt avser Eslövs kommun, Höörs kommun, Lomma kommun, Staffanstorps kommun och Svalövs kommun.

Oddes har gjort gällande att Lunds kommun under Ramavtal 2017 (fjärde kvartalet år 2017) har gjort sig skyldig till kontraktsbrott vid sammanlagt 53 tillfällen till en summa av 251 411 kr (hovrättens aktbilaga 87 flikarna 1–37, 39–51 och 53 samt hovrättens

aktbilaga 85 flikarna 5 och 7), varav två avser felaktigt genomförda konkurrensutsättningar; LFK48 (hovrättens aktbilaga 85 flik 7) och LFK52 (hovrättens aktbilaga 85 flik 5), s. 29 och 30 i den överklagade domen.

Oddes har gjort gällande att Kävlinge kommun under Ramavtal 2017 (fjärde kvartalet år 2017) har gjort sig skyldig till kontraktsbrott vid sammanlagt 14 tillfällen till en summa av 60 196 kr (hovrättens aktbilaga 88 flikarna 2–14 och 15), varav ett genom en felaktig konkurrensutsättning; KFK05 (hovrättens aktbilaga 85 flik 8 och hovrättens aktbilaga 88 flik 15), s. 29 och 30 i den överklagade domen.

Oddes har när det gäller de påstått felaktigt genomförda konkurrensutsättningarna i LFK48 och KFK05, utöver vad tingsrätten antecknat, gjort gällande att Oddes inte fått Lunds kommuns respektive Kävlinge kommuns godkännande att göra avsteg från nettoprislistan.

Oddes har slutligen framhållit att varje åberopad faktura har föregåtts av ett kontraktsbrott där en av kommunerna har köpt in från och betalat för AV-utrustning till en annan leverantör än Oddes.

Kommunerna

Kommunerna har åberopat samma grunder och utvecklat sin talan på samma sätt som vid tingsrätten.

Kommunerna har dock i hovrätten angett en annan inställning än den som redovisats i tingsrättens dom när det gäller frågan om när respektive kommun har reklamerat kontraktsbrott enligt Ramavtal 2014 och Ramavtal 2017 (jfr den överklagade domen på s. 16, 17 och 31). Kommunerna har i hovrätten vitsordat att reklamation avseende att förnyad konkurrensutsättning rätteligen skulle ha skett enligt Ramavtal 2014 har skett den 15 juni 2017 såvitt avser Eslövs kommun och den 13 maj 2018 såvitt avser övriga kommuner. Kommunerna har vidare här vitsordat att reklamation avseende att förnyad konkurrensutsättning rätteligen skulle ha skett enligt Ramavtal 2017 har skett den 13 maj 2018 såvitt avser samtliga kommuner.

Kommunerna har vidare framhållit att de vid tingsrätten inte har vitsordat att de noteringar som leverantören har gjort på en del fakturor, t.ex. ”FK”, ”rumslösning”, ”rum” eller ”paket”, i vissa fall innebär att förnyad konkurrensutsättning ska ske (se s. 53 f. i den överklagade domen).

Oddes har vidhållit att ett sådant vitsordande gjordes vid tingsrätten.

UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Parterna har åberopat samma skriftliga och muntliga bevisning som vid tingsrätten. Förhören från tingsrätten har lagts fram genom uppspelning av tingsrättens ljud- och bildupptagningar.

Oddes har i hovrätten som ny skriftlig bevisning i frågan om när reklamation har skett åberopat ett brev av den 31 maj 2017 från Oddes till Lunds kommun, tre brev av den 15 juni 2017 från Oddes till Staffanstorps kommun, Svalövs kommun, respektive Kävlinge kommun, ett brev av den 29 juni 2017 från Oddes till Höörs kommun samt ett brev av den 23 september 2017 från Oddes till Lomma kommun.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Ramavtal 2014

Har Kommunerna gjort sig skyldiga till kontraktsbrott mot Ramavtal 2014 genom att inte konkurrensutsätta rumslösningar?

Parterna har olika uppfattning om innebörden av det i Ramavtal 2014 använda begreppet rumslösning. Hovrätten konstaterar, liksom tingsrätten, att det därför är av avgörande betydelse för frågan om det har förekommit kontraktsbrott mot Ramavtal 2014 hur det begreppet ska tolkas.

Som Högsta domstolen uttalat i NJA 2021 s. 643 (p. 11) kan en avtalssituation vara sådan att det inte är relevant att försöka fastställa en gemensam partsavsikt. Detta gäller exempelvis när en leverantör av en vara eller tjänst har accepterat och anslutit sig till ett

ramavtal efter ett upphandlingsförfarande och det inte finns några kontakter under anbuds tiden mellan upphandlaren och potentiella anbudsgivare som kan belysa avtalsinnehållet. Enligt Högsta domstolen får avtalsinnehållet då i stället fastställas med ledning av ramavtalets ordalydelse och andra objektiva kriterier som exempelvis förfrågningsunderlag och administrativa föreskrifter.

Högsta domstolen har vidare i samma rättsfall (p. 14) uttalat att en tolkning och utfyllnad av ett ramavtal får utgå från en helhetsbedömning av avtalet och dess syfte efter beaktande av dess upphandlingsrättsliga sammanhang. Tolkningen bör enligt Högsta domstolen harmoniera med avtalet i övrigt och utgå ifrån att ett avtal ska fylla en förnuftig funktion och utgöra en rimlig reglering av parternas intressen.

Enligt hovrättens mening framstår det i förevarande fall inte som relevant att försöka fastställa en gemensam partsavsikt. Avtalet får i stället bli föremål för tolkning i enlighet med vad Högsta domstolen har uttalat i det nyss nämnda rättsfallet.

Av skäl tingsrätten redovisat talar redan ordalydelsen i ramavtalet med avsevärd styrka för att tolkningen av begreppet rumslösning inte kan göras så extensiv som Oddes har gjort gällande. I samma riktning talar de uppgifter som Jonas Lööf har lämnat. Enligt honom skulle förnyad konkurrensutsättning – till skillnad från avrop enligt rangordning, som var mindre tidskrävande – användas när beställaren var i behov av leverantörens kunskap och erfarenhet för att bedöma vad som behövde köpas. I annat fall skulle avrop ske enligt rangordning.

Ytterligare stöd för att avtalet ska tolkas på det sättet, och inte som Oddes gjort gällande, är innehållet i ett mail den 9 februari 2015 från Jeanna Linton Wahlgren vid upphandlingsenheten i Lunds kommun till Henrik Arvidsson med kopia till Jonas Lööf. Av mailet framgår vilken information och vilka instruktioner upphandlingsenheten i Lund vid inledningen av Ramavtal 2104 lämnade till de berörda kommunerna om hur de ska genomföra inköp för att inköpen ska ske i enlighet med avtalet. Informationstexten finns redovisad på s. 50 i den överklagade domen. Här kan nämnas att upphandlingsenheten skrev bl.a. följande om när förnyad konkurrensutsättning ska ske. ”När beställaren inte

vet vad som krävs utan enbart vet att en lösning måste på plats, skall en förnyad konkurrensutsättning ske. Vilket innebär att en leverantör behöver komma ut för se vad för utrustning som krävs för att uppnå det med efterfrågar.”

En sådan ordning för en uppdelning mellan avrop enligt rangordning och förnyad konkurrensutsättning framstår även på objektiva grunder, till skillnad från den tolkning som Oddes har gjort gällande, som rimlig och förnuftig. Oddes tolkning skulle nämligen, såvitt kan bedömas, innebära att förnyad konkurrensutsättning, med den administrativa omgång och tidsutdräkt det innebär, skulle användas vid i stort sett samtliga inköp av AV-utrustning. Det kan inte rimligen ha varit avsikten med avtalet.

Enligt hovrättens mening är det inte visat att Kommunerna hade en annan uppfattning under avtalets tillämpning än den som Jonas Löf har gett uttryck för. Den omständigheten att parterna är överens om att det vid vissa inköp, som inte är föremål för denna rättegång, har förekommit förnyad konkurrensutsättning, kan nämligen inte utan vidare tas till intäkt för att motsvarande sammansättning av inköpta produkter och/eller tjänster i ett annat fall också måste bli föremål för förnyad konkurrensutsättning. Hovrätten återkommer till detta.

Vid en sammantagen bedömning av avtalet i dess helhet, med utgångspunkten att det ska fylla en förnuftig funktion och utgöra en rimlig reglering av parternas intressen, kommer hovrätten till slutsatsen att Ramavtal 2014 innebär att förnyad konkurrensutsättning endast ska tillämpas vid helhetslösningar där en lokal ska utrustas med ett flertal produkter inklusive installation som ska fungera tillsammans och där beställaren inför och i samband med köpet har behov av leverantörens kunskap och erfarenhet. Det sagda innebär också att vad som är att betrakta som rumslösning i ett aktuellt fall blir beroende av beställarens egna kunskaper om AV-utrustning och inte bara av vad som faktiskt har beställts och till vilken lokal. Av det sist angivna skälet saknar det därför betydelse huruvida förnyad konkurrensutsättning i andra fall ostridigt har förekommit under avtalstiden.

Hovrättens bedömning innebär följaktligen att flera produkter, även om de ska installeras och fungera tillsammans, kan köpas in utan att det är fråga om rumslösning. Den omständigheten att ett köp avser en eller flera varor som inte är nettoprissatta, dvs. varor utanför den s.k. varukorgen, medför inte att det är fråga om rumslösning. Det kan här noteras att det i avtalspunkten 1.1, när det gäller avrop enligt rangordning, talas om ”köp av enstaka produkter”, vilket inte ens språkligt kan uppfattas som bara en enda produkt. Inte heller köp av tjänster som t.ex. flytt eller demontering eller återmontering av befintlig utrustning innebär i sig att det är fråga om rumslösning i avtalets mening.

När det sedan gäller frågan om Kommunerna har brutit mot avtalet genom att inte genomföra förnyade konkurrensutsättningar när så krävdes enligt ramavtalet gör hovrätten följande bedömning.

Oddes har gjort gällande att de olika kommunerna under perioden 2015–2016 har begått ett stort antal kontraktsbrott genom att inte genomföra förnyade konkurrensutsättningar vid inköp av rumslösningar enligt Ramavtal 2014. Till stöd för kontraktsbrotten har Oddes, som i princip enda bevisning, åberopat fakturor där kommunerna har köpt in AV-utrustning från en annan leverantör än Oddes. Enligt Oddes visar fakturorna att förnyad konkurrensutsättning skulle ha skett.

Det framstår som otydligt om Kommunerna vid tingsrätten verkligen vitsordade att de anteckningar som ostridigt gjorts av leverantörer på vissa fakturor, t.ex. ”FK”, ”rumslösning”, ”rum” eller ”paket”, i vissa fall innebar att förnyad konkurrensutsättning skulle ske. Hovrätten, som därför bortser från uppgifterna om vitsordanden, anser att dessa anteckningar saknar självständig betydelse för bedömningen av om det i det enskilda fallet har varit fråga om rumslösning i avtalets mening.

Enligt hovrättens mening ger fakturorna inte tillräckligt underlag för slutsatsen att förnyad konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjorts enligt avtalet. Fakturorna säger nämligen exempelvis inget om hur offertförfrågan såg ut, inget om förutsättningarna för köpet, inget om beställarens behov av leverantörens råd och kompetens inför köpet och inget om huruvida det efter offertförfrågan skett tilläggsbeställningar. I vissa fall, t.ex.

då inköpet avsett takprojektor, projektorduk, högtalare, uttagsbox, kablage och montering, framstår det som uppenbart att enbart sammansättningen av produkter med installation inte innebär att det är fråga om rumslösning i avtalets mening. Detta gäller även om produkterna ska fungera tillsammans, vilket det för övrigt får anses vara självklart att de ska göra. Bedömningen blir densamma oavsett om leverantören på fakturan har skrivit ”paket” eller inte. Det sagda gäller även då det varit fråga om inköp av två förstärkare, två par högtalare, CD-spelare med kablage och montering (hovrättens aktbilaga 73 flik 15), ett inköp Oddes benämnt ”rumslösning ljud”, eftersom det är flera produkter som ska fungera tillsammans. Även i de fall det varit fråga om inköp av en LED-TV, väggfäste och montering (hovrättens aktbilaga 73 flik 16) eller köp av två ultrakortskjutande projektorer med uttagsboxar och montering (samma aktbilaga flik 17) framstår det som uppenbart att det inte är fråga om rumslösning i avtalets mening, även om det i den första fakturan står ”Rumslösning” och ”Paket av nedanstående” samt det i den andra fakturan står ”FKpaket med rumsupptradering”.

Åberopad mailkorrespondens ger visserligen visst stöd för att det kan ha förekommit kontraktsbrott genom att rumslösningar inte blev föremål för förnyad konkurrensutsättning. Denna mailkorrespondens går emellertid inte att knyta till något visst åberopat inköp av AV-utrustning. Även om det hade varit möjligt att göra det, har Oddes i vart fall inte visat någon skada, eftersom bolaget inte har visat att det skulle ha vunnit den förnyade konkurrensutsättningen.

Det anförda leder sammanfattningsvis till att hovrätten, i likhet med tingsrätten, finner att Oddes inte har visat att respektive kommun har gjort sig skyldig till kontraktsbrott genom att inte konkurrensutsätta rumslösningar under Ramavtal 2014 på sätt Oddes gjort gällande.

Vid denna bedömning blir det inte aktuellt för hovrätten att ta ställning till Oddes påstående att bolaget i vart fall inte har bjudits in till förnyade konkurrensutsättningar.

Har Kävlinge kommun gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot Ramavtal 2014 genom felaktigt genomförda konkurrensutsättningar?

När det gäller påståendena om felaktig konkurrensutsättning i KFK06 och KFK 09 ansluter sig hovrätten, som för övrigt noterar att AV Syds anbud i KFK09 rätteligen var 62 520 kr, helt till tingsrättens bedömningar (domskälen i andra respektive tredje stycket på s. 56 i den överklagade domen).

Även när det gäller påståendet om felaktig konkurrensutsättning i KFK10 ansluter sig hovrätten helt till tingsrättens bedömning (domskälen i fjärde och femte styckena på s. 56 i den överklagade domen).

Hovrätten finner alltså, liksom tingsrätten, att Oddes inte har visat att Kävlinge kommun har gjort sig skyldig till kontraktsbrott under Ramavtal 2014 genom felaktigt genomförda konkurrensutsättningar.

Ramavtal 2017

Är Oddes berättigat till skadestånd enligt lagen om offentlig upphandling för perioden första t.o.m. tredje kvartalet år 2017?

På de av tingsrätten anförda skälen finner även hovrätten att Oddes talan om skadestånd enligt lagen om offentlig upphandling ska ogillas.

Har Lunds respektive Kävlinge kommun gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot Ramavtal 2017 det fjärde kvartalet år 2017 genom att inte genomföra konkurrensutsättningar?

Enligt bestämmelserna i Ramavtal 2017, som var i kraft endast under tiden den 1 oktober 2017 – 31 december 2017, skulle förnyad konkurrensutsättning ske vid varje inköp av AV-utrustning enligt avtalet.

Oddes har i denna del gjort gällande att Lunds kommun har gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot avtalet vid sammanlagt 53 tillfällen till en summa av 251 411 kr. Oddes har vidare gjort gällande att Kävlinge kommun gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot avtalet vid sammanlagt 14 tillfällen till en summa av 60 196 kr.

Som grund för och till stöd för respektive kontraktsbrott har Oddes åberopat en faktura. Fakturorna visar att det har gjorts inköp av AV-utrustning från en annan leverantör än Oddes. Av respektive faktura framgår emellertid inte när i tiden beställningen har gjorts. Några offertförfrågningar eller andra handlingar som visar när beställningen har gjorts har nämligen inte åberopats. Det går alltså inte att av fakturorna slå fast att beställningen har gjorts under den tid avtalet var i kraft. I fakturorna är fakturadatum ofta samma som leveransdatum men beställningen måste rimligen ha kommit tidigare. I de fall fakturadatum har angetts till december månad 2017 är det visserligen tänkbart att köpet trots allt omfattas av Ramavtal 2017. Det är dock enligt hovrättens mening inte i något fall enbart med stöd av fakturorna styrkt att inköpen har omfattats av Ramavtal 2017. Oddes har följaktligen inte styrkt att det förekommit några kontraktsbrott mot Ramavtal 2017 på sätt Oddes gjort gällande.

Har Lunds kommun respektive Kävlinge kommun gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot Ramavtal 2017 det fjärde kvartalet år 2017 genom felaktigt genomförda konkurrensutsättningar?

När det gäller LFK48 finner hovrätten att Oddes inte har bevisat att AV Syd aldrig besökte de aktuella lokalerna i samband med konkurrensutsättningen. Den enda bevisning som finns om det är nämligen Johan Tyrebrants uppgifter. Han har emellertid sagt att han inte vet om AV Syd var där utan endast berättat att de inte var i lokalerna samtidigt som Oddes och att han vid sitt besök av beställaren fick höra att AV Syd inte hade varit där. Vidare finner hovrätten att det, i avsaknad av utredning om det, inte är bevisat att de produkter AV Syd offererade låg utanför den s.k. nettoprislistan. Något krav på godkännande från upphandlingsenheten har därför inte visats.

När det gäller LFK 52, som avser en upphandling till Hemvården Södertull, har Oddes hävdatt att bolaget borde ha vunnit den, eftersom man lämnade lägre pris än AV Syd, som vann upphandlingen. Oddes har emellertid endast jämfört sitt offererade pris (6 999 kr) med det pris som framgår av AV Syds faktura (7 945 kr). Av AV Syds faktura framgår dock att av fakturabeloppet avser 1 495 kr en tilläggsbeställning/komplettering på plats. Oddes har följaktligen inte visat att bolaget offererade lägst pris och därför borde ha vunnit upphandlingen.

När det slutligen gäller KFK 05 har Oddes i hovrätten, till skillnad från vad som redovisats i tingsrättens dom (s. 30), gjort gällande att AV Syd levererade en Epson EB-2265U-WUXGA-LCD projektor -5500 ANSI och att denna inte omfattades av den s.k. nettoprislistan. Det framgår emellertid inte av utredningen att den levererade produkten inte omfattades av nämnda lista. Något krav på godkännande från upphandlingsenheten har följaktligen inte visats.

Hovrätten finner alltså, liksom tingsrätten, att Oddes inte har visat att vare sig Lunds kommun eller Kävlinge kommun har gjort sig skyldig till kontraktsbrott mot Ramavtal 2017 genom felaktigt genomförda konkurrensutsättningar.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har alltså hovrätten funnit att Oddes inte har visat att det förekommit något kontraktsbrott vare sig mot Ramavtal 2014 eller Ramavtal 2017 på sätt Oddes har gjort gällande. Hovrätten har vidare funnit att något skadestånd enligt lagen om offentlig upphandling inte kan utgå. Redan på grund av detta ska käromålen, som också tingsrätten har kommit fram till, ogillas.

Den överklagade domen ska följaktligen fastställas utan några ändringar.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Oddes ersätta Kommunerna för rättegångskostnader även i hovrätten. Den begärda ersättningen, 1 249 633 kr, varav 1 195 960 kr avser ombudsarvode, vilken klart understiger vad Oddes själv yrkat som rättegångskostnad, framstår som skälig. Rättegångskostnadsansvaret för Oddes bör fördelas i enlighet med Kommunernas yrkande, nämligen utifrån respektive kommuns andel i saken vid tiden för Oddes överklagande till hovrätten (samma yrkanden som i tingsrättens dom).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 12 juli 2022.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Katarina Rikte och Lars Henriksson (referent) samt tf. hovrättsassessorn Emmy Sedin. Sedan huvudförhandling hade påbörjats fick den fjärde lagfarna domaren förhinder. Hovrätten är ändå domför i enlighet med bestämmelsen i 2 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken.

LUNDS TINGSRÄTT

DOM

2020-11-23

Meddelad i

Lund

Mål nr

T 3389-18, T 3390-18,

T 3391-18, T 3393-18,

T 3395-18, T 3396-18,

T 3397-18

PARTER**Kärande**

Oddes Handelshus AB, 556871-9966

Hakvingegatan 21

218 33 Bunkeflostrand

Ställföreträdare: Henrik Arvidsson, samma adress som bolaget

Ombud: Advokat Madeleine Sifvert och biträdande jurist Otto Andersson

Walthon Advokater AB

Box 716

114 11 Stockholm

Svaranden

1. Kävlinge kommun, 212000-1058

244 80 Kävlinge

2. Höörs kommun, 212000-1116

Box 56

243 21 Höör

3. Lunds kommun, 212000-1132

Box 41

221 00 Lund

4. Eslövs kommun, 212000-1173

241 80 Eslöv

5. Lomma kommun, 212000-1066

234 81 Lomma

6. Staffanstorps Kommun, 212000-1017

245 80 Staffanstorp

7. Svalövs kommun, 212000-0993

268 80 Svalöv

Ombud för 1–7: Advokaterna Christopher Stridh och Martin Bogg

c/o Advokatfirman Delphi AB

Box 1432

Dok.Id 769529

Postadress
Box 75
221 00 Lund**Besöksadress**
Tingsrättsplatsen 2**Telefon**
046-16 03 03
E-post: t2.lunds.tingsratt@dom.se
www.lundstingsratt.domstol.se - där
information om vår
personuppgiftsbehandling finns.**Telefax****Expeditionstid**
måndag – fredag
08:00–16:00

111 84 Stockholm

DOMSLUT

1. Tingsrätten ogillar Oddes Handelshus AB:s käromål.
2. Oddes Handelshus AB ska ersätta Kävlinge kommun för dess rättegångskostnader med 364 285 kr, varav 342 703 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
3. Oddes Handelshus AB ska ersätta Höörs kommun för dess rättegångskostnader med 91 071 kr, varav 85 675 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
4. Oddes Handelshus AB ska ersätta Lunds kommun för dess rättegångskostnader med 1 517 855 kr, varav 1 427 930 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
5. Oddes Handelshus AB ska ersätta Eslövs kommun för dess rättegångskostnader med 455 356 kr, varav 428 379 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
6. Oddes Handelshus AB ska ersätta Lomma kommun för dess rättegångskostnader med 333 928 kr, varav 314 144 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
7. Oddes Handelshus AB ska ersätta Staffanstorps kommun för dess rättegångskostnader med 182 143 kr, varav 171 351 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.

8. Oddes Handelshus AB ska ersätta Svalövs kommun för dess rättegångskostnader med 91 071 kr, varav 85 675 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
-

BAKGRUND OCH OSTRIDIGA OMSTÄNDIGHETER

Inledning

Twisten rör skadestånd hänförliga till två olika ramavtal som Oddes Handelshus AB (Oddes Handelshus) ingått med de sju kommunerna (Kommunerna). Mellan Oddes Handelshus och respektive kommun träffades först Ramavtal 2014 och senare Ramavtal 2017. Avtalen har avsett upphandling av AV-utrustning (där AV står för audiovisuell). Oddes Handelshus, som tidigare hade firman School Management AB, var en aktör på marknaden för AV-utrustning med inriktning mot kommun och skola. (Oddes Handelshus kommer genomgående att benämnas detta i domen, även för perioder då bolaget arbetade under firman School Management AB).

I samtliga de upphandlingsförfaranden som är aktuella i målen har upphandlingsenheten i Lunds kommun haft en samordnande funktion inför tecknande av ramavtal. I målen är tvistigt om Lunds kommun varit samordnande även under avtalstiden och vad denna samordnande roll i så fall har inneburit för Lunds kommuns möjlighet att motta reklamation för samtliga kommuner avseende efterföljande inköp från enskilda kommuner under respektive ramavtal samt vilken relevans det har att Lunds kommun då uttalat sig om avtalsinnehållet. Kommunerna har framställt invändningar om preskription och preklusion avseende samtliga tre olika tidsperioder som Oddes Handelshus talan omfattar.

Ramavtal 2014

Ramavtal 2014 gällde under perioden tiden den 1 januari 2015 – den 31 december 2016. I Ramavtal 2014 har parterna varit Kommunerna samt AV Syd Aktiebolag (AV Syd), Oddes Handelshus och Aktiebolaget Tabula (Tabula). Avtalen har såvitt avser inköp av AV-utrustning innehållit en bestämmelse avseende ”produktköp” och en annan bestämmelse avseende inköp av ”rumslösningar”.

Vid produktköp skulle inköpande kommun tillämpa i avtalet fastställd rangordning mellan säljarföretagen. Företag som hade plats ett i ordningen, skulle väljas först. Enbart om parten som var rangordnad först inte kunde leverera i tid skulle beställaren gå vidare i rangordningslistan. AV Syd var rangordnat som nummer ett bland ramavtalsleverantörerna, Oddes Handelshus som nummer två och Tabula som nummer tre.

Vid s k ”rumslösning” skulle förnyad konkurrensutsättning ske, vilket innebar att inköpande kommun skulle skicka offertförfrågan till samtliga ramavtalsleverantörer. Den leverantör som uppfyllde kraven, kunde utföra uppdraget i rätt tid och offererade lägst pris skulle tilldelas avropet.

I målen är tvistigt hur begreppet ”rumslösning” ska tolkas och därmed vilka inköp som borde ha blivit föremål för förnyad konkurrensutsättning samt i vad mån eventuella överträdelser medför rätt till skadestånd.

Ramavtal 2017

Kommunerna inledde år 2016 en offentlig upphandling av nytt ramavtal för inköp av AV-utrustning under år 2017. Parterna är inte överens om betydelsen av angiven beräknad avtalsstart i förfrågningsunderlaget. Kommunerna förkastade Oddes Handelshus anbud och Oddes Handelshus ansökte om överprövning av Kommunernas beslut. Den 3 juli 2017 meddelade Förvaltningsrätten i Malmö dom (mål nr 614 - 622-17 och 811-17) med innebörd att Kommunerna inte fick avsluta upphandlingsförfarandet utan att rättelse vidtagits på så sätt att en ny anbudsutvärdering genomförts, vid vilken Oddes Handelshus anbud beaktades. Det är i målet ostridigt att Kommunerna har rättat sig efter förvaltningsrättens dom och beaktat Oddes Handelshus anbud. Sedan anbudet beaktats ingick parterna Ramavtal 2017 med avtalsstart den 1 oktober 2017.

Ramavtal 2017 ingicks mellan respektive kommun och Ricoh Sverige AB (Ricoh), AV Syd och Oddes Handelshus. Avtalet började löpa den 1 oktober 2017 och löpte till och

med den 31 december 2017. Enligt avtalet skulle ny konkurrensutsättning ske vid samtliga inköp av AV-utrustning. I Ramavtal 2017 fanns således inga undantag från kravet på konkurrensutsättning.

Målen i denna del gäller av käranden yrkat skadestånd för dels perioden innan avtalet ingicks, benämnd första kvartalet till tredje kvartalet 2017, dels perioden sedan avtalet träffats, benämnd fjärde kvartalet 2017. För perioden första till tredje kvartalet rör målen fråga om brott förekommit mot lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Parterna är oense om vad som i denna del kan och ska anses utgöra skadeståndsgrundande handling. Såvitt avser fjärde kvartalet 2017 är tvisten om kontraktsbrott alternativt brott mot LOU har förekommit.

Fråga om tillämplig lag

Kommunernas uppfattning är att lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) är tillämplig beträffande händelser under perioden januari – september 2017.

Kommunerna anser emellertid att såvitt är fråga om prövning av upphandlingsfel under upphandlingen för Ramavtal 2017 är den äldre lagstiftningen tillämplig nämligen lag (2007:1091) om offentlig upphandling (ÄLOU) eftersom upphandlingen ifråga initierades före den 1 januari 2017.

Kommunerna anser att ÄLOU saknar relevans i målen.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Oddes Handelshus har yrkat enligt följande.

Eslövs kommun (mål T 3393-18)

Eslövs kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 552 423 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 426 750 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 – 2016;
- 85 255 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 40 418 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 426 750 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 125 673 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018,

allt till dess betalning sker.

Höörs kommun (mål T 3390-18)

Höörs kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 114 108 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 67 832 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 - 2016;
- 39 671 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 6 605 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 67 832 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 46 276 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018,

allt till dess betalning sker.

Lunds kommun (mål T 3391-18)

Lunds kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 1 860 497 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 1 302 048 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 – 2016;
- 251 404 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 307 045 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 1 302 048 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 558 449 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018,

allt till dess betalning sker.

Lomma kommun (mål T 3395-18)

Lomma kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 406 439 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 221 120 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 - 2016;
- 149 577 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 35 742 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 221 120 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,

- 185 319 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018, allt till dess betalning sker.

Staffanstorps kommun (mål T 3396-18)

Staffanstorps kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 237 171 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 201 543 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 – 2016;
- 24 371 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 11 257 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 201 543 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 35 628 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018, allt till dess betalning sker.

Svalövs kommun (mål T 3397-18)

Svalövs kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 98 849 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 61 843 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 - 2016;
- 27 722 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 9 284 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 61 843 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 37 006 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018,

allt till dess betalning sker.

Kävlinge kommun (mål T 3389-18)

Kävlinge kommun ska till Oddes Handelshus utge ett kapitalbelopp om sammanlagt 434 698 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, bestående av följande delbelopp.

- 294 987 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden 2015 - 2016;
- 79 515 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden första kvartalet till tredje kvartalet 2017; samt
- 60 196 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, avseende perioden fjärde kvartalet 2017.

Därutöver har Oddes Handelshus yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på följande belopp.

- 294 987 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 16 juli 2017,
- 139 711 kr, eller det belopp tingsrätten kommer fram till eller finner skäligt, från och med den 13 juni 2018,

allt till dess betalning sker.

Kommunerna har bestritt käromålen i dess helhet. Kommunerna har vitsordat sättet att beräkna ränta. Inga belopp har vitsordats som skäliga i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER**Ramavtal 2014 – Kontraktsbrott*****Oddes Handelshus***

Genom att inte konkurrensutsätta inköp av rumslösningar i enlighet med Ramavtal 2014, vilket innefattar både när konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjordes samt när konkurrensutsättning skett men genomförts felaktigt, har respektive kommun gjort sig skyldig till kontraktsbrott. Kommunerna är på grund av kontraktsbrotten skyldiga att utge skadestånd i enlighet med de yrkade beloppen. Oddes Handelshus har lidit skada på grund av respektive kontraktsbrott. Om Kommunerna hade agerat i enlighet med Ramavtal 2014 skulle Oddes Handelshus ha fått förfrågan och möjlighet att offerera och leverera rumslösningar till visst pris och därigenom erhållit väsentligt större intäkter.

Kommunerna

Av Kommunerna företagna inköp under perioden har inte gjorts i strid med bestämmelserna i Ramavtal 2014. Kommunerna har inte företagit några skadeståndsgrundande handlingar. Oddes Handelshus har, måste eller borde ha insett, att Kommunernas uppfattning varit att produktköp, utöver inköp av produkter, har kunnat innefatta eller vara begränsat till även installation, arbete, konsultation och dylikt. Detta följer dels av punkterna 1.1–1.4 i ramavtalen, dels av Frågor & Svar som utgör del av parternas avtalsförhållande (punkten 3.34 i ramavtalen).

Oddes Handelshus har inte lidit någon ekonomisk skada och har under alla omständigheter inte visat att bolaget förlorat kontrakt, samt i förlängningen drabbats av vinstbortfall, i den omfattning som bolaget gör gällande.

Ramavtal 2017 första kvartalet till tredje kvartalet – Överträdelse av LOU***Oddes Handelshus***

Kommunerna har brutit mot LOU (dvs. begått upphandlingsfel) genom att felaktigt förkasta Oddes Handelshus anbud under upphandlingsförfarandet. Kommunernas

felaktiga agerande har medfört att Oddes Handelshus gått miste om avtal med Kommunerna under perioden första till och med tredje kvartalet år 2017.

Oddes Handelshus skulle ha varit ramavtalsleverantör under denna period om Kommunerna inte hade begått upphandlingsfel.

Oddes Handelshus gör gällande att Kommunerna under angivenperiod måste ha haft ett behov av att göra löpande inköp, att sådana inköp skulle ha gjorts enligt ramavtalet och att Oddes Handelshus skulle ha fått sälja under ramavtalet. Oddes Handelshus har därför lidit ekonomisk skada av kontraktsförlusten under denna period.

Oddes Handelshus har således lidit skada på grund av Kommunernas agerande och är berättigat till skadestånd på grund av deras brott mot LOU (20 kap. 20 § LOU, 16 kap 20 § ÄLOU). Skadestånd ska utgå på grund av Kommunernas fel i inlett upphandlingsförfarande. Om Kommunerna hade genomfört ett upphandlingsförfarande i enlighet med LOU hade Oddes Handelshus erhållit kontrakt och förfrågningar samt fått möjlighet att offerera AV-produkter. Oddes Handelshus skulle då ha erhållit därmed sammanhängande intäkter och vinst. Oddes Handelshus ska bli försatt i samma situation som om upphandlingsfel inte hade begåtts.

Att avtal sedermera träffades i oktober 2017 medför inte att Oddes Handelshus skada läks eller undanröjs för tidsperioden första till tredje kvartalet år 2017.

Om Kommunerna inte hade begått upphandlingsfelet skulle Kommunerna ha ingått avtal med Oddes Handelshus i januari 2017, eller i vart fall betydligt tidigare än den 1 oktober 2017. Kommunerna valde att inte utnyttja möjligheten att förlänga avtalet. Om Kommunerna hade gjort det hade de kunnat begränsa skadan.

Lomma kommun, liksom övriga kommuner, har brutit mot LOU i 2016 års upphandlingsförfarande av Ramavtal 2017. Oddes Handelshus gör gällande att Lomma kommun, upphandlingsfelet förutan, skulle ha ingått och haft ett ramavtal med Oddes Handelshus under första kvartalet till tredje kvartalet 2017. Lomma kommun har under perioden genomfört inköp genom annat ramavtal (som man inte hade tänkt använda sig

av, och inte heller hade använt sig av, om Ramavtal 2017 funnits på plats under perioden).

Kommunerna

Det först meddelade tilldelningsbeslutet i upphandlingen för Ramavtal 2017 var felaktigt när det fattades. Att tilldelningsbeslutet var felaktigt ger inte Oddes Handelshus rätt till skadestånd för utebliven vinst. Upphandlingsfelet har rättats av Kommunerna. Något skadeståndsgrundande upphandlingsfel föreligger därmed inte eller, annorlunda uttryckt. Kommunernas agerande har inte inneburit en sådan överträdelse av LOU som ger Oddes Handelshus rätt till skadestånd och Oddes Handelshus har inte lidit någon ekonomisk skada.

Vissa kommuner har genomfört inköp genom direktupphandling av varor och tjänster från leverantören AV Syd under perioden. Oddes Handelshus har emellertid inte som grund för sin talan åberopat att de genomförda direktupphandlingarna i sig utgör (skadeståndsgrundande) upphandlingsfel. Skadestånd kan därmed inte utgå på grund av dessa direktupphandlingar.

Oddes Handelshus har i allt fall inte visat att bolaget lidit någon ekonomisk skada och har inte visat att bolaget förlorat några kontrakt, samt i förlängningen drabbats av vinstbortfall, i den omfattning som görs gällande.

Lomma kommun har genomfört avrop enligt ett annat ramavtal under perioden och dessa inköp skulle inte ha skett inom ramen för Ramavtal 2017 ens om det varit gällande. Oddes Handelshus har inte ens påstått att Lomma kommuns agerande skulle vara skadeståndsgrundande.

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet – Kontraktsbrott alternativt överträdelse av LOU *Oddes Handelshus*

Genom att inte konkurrensutsätta inköp av AV-utrustning enligt Ramavtal 2017, vilket innefattar både när konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjordes samt när

konkurrensutsättning skett men genomförts felaktigt, har Kommunerna gjort sig skyldiga till kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (otillåtna direktupphandlingar). Kommunerna har vänt sig direkt till viss leverantör.

Oddes Handelshus har lidit skada på grund av Kommunernas överträdelser och är berättigad till skadestånd, då överträdelserna är skadestandsgrundande.

Om Kommunerna hade agerat i enlighet med Ramavtal 2017 alternativt LOU, skulle Oddes Handelshus ha erhållit en förfrågan och fått möjlighet att offerera AV-utrustning till visst pris och erhållit därmed sammanhängande intäkter och vinster.

Lomma kommun har gjort inköp genom faktura F121138. Detta inköp skulle ha skett inom ramen för Ramavtal 2017 om avtalet hade varit i kraft; vilket det inte var på grund av Kommunernas upphandlingsfel. Oddes Handelshus har i detta fall lidit skada på grund av Kommunernas (Lomma kommuns) upphandlingsfel och inköpet enligt faktura F121138 ska läggas till grund för beräkning av skadans storlek. Detsamma gäller för övriga inköp som Kommunerna redovisat för under fjärde kvartalet 2017 men som kan ha föregåtts av beställningar dessförinnan. Oddes Handelshus har lidit skada på grund av Kommunernas upphandlingsfel och samtliga inköp ska läggas till grund för skadeberäkningen.

Kommunerna

Inköpen under perioden har inte gjorts i strid med bestämmelserna i Ramavtal 2017. Oddes Handelshus har inte rätt till skadestånd. Kommunernas agerande har inte inneburit en överträdelse av LOU på ett för Oddes Handelshus skadestandsgrundande sätt.

Skadeberäkning

Oddes Handelshus har yrkat att genom skadestånd bli försatt i samma ekonomiska läge som Oddes Handelshus hade befunnit sig i om ramavtal hade fullgjorts avtalsenligt och LOU hade följts. Oddes Handelshus har yrkat i första hand ersättning enligt principerna om positiva kontraktstintresset, det vill säga för uteblivna intäkter

med avdrag för inbesparade kostnader, och i andra hand med det belopp tingsrätten finner skäligt. De ansvarsgrundande handlingarna utgörs av Kommunernas underlåtenhet att följa ramavtal och LOU. Skadeberäkningen utgår ifrån en jämförelse mellan det faktiska händelseförloppet och ett hypotetiskt händelseförlopp.

Kommunerna har, för samtliga perioder, gjort gällande att den skadeberäkning som Oddes Handelshus presenterat är så bristfällig att den under inga omständigheter kan läggas till grund för ett eventuellt skadestånd. Kommunerna har lämnat ut korrekt information som den efterfrågats av Oddes Handelshus. Det finns en stor mängd annan tillgängliginformation som Oddes Handelshus, oberoende av de påstådda bristerna i Kommunernas informationsutlämning, utan större olägenheter skulle ha kunnat presentera och som hade kunnat bringa ytterligare klarhet i rimligheten i de antaganden som ligger till grund för bolagets skadeberäkning. Det finns därför inte heller förutsättningar för att ersätta Oddes Handelshus med skäligt belopp utifrån en samlad skönsmässig bedömning.

Det föreligger inte adekvat kausalitet mellan påstådda ansvarsgrunder och Oddes Handelshus påstådda skada.

Härtill kommer att Oddes Handelshus inte har begränsat sin påstådda skada genom att ansöka om överprövning av otillåtna direktupphandlingar. Oddes Handelshus har även underlåtit att löpande begränsa sin skada genom att anpassa bolagets kostnads massa utifrån ordersituationen, t.ex. vad gäller kostnader för personal och central administration.

Oddes Handelshus har slutligen medvetet avvaktat med att formellt reklamera de påstådda avtalsbrotten till tiden efter att Ramavtal 2014 och 2017 löpt ut. Oddes Handelshus har därigenom agerat grovt vårdslöst och illojalt.

Ett eventuellt skadestånd ska jämkas till noll.

Oddes Handelshus har invänt och gjort gällande att det är Kommunernas agerande som orsakat dels eventuella brister i underlaget, dels att skadeberäkningen baseras på antaganden om vad som skulle ha inträffat i ett hypotetiskt händelseförlopp. Det är Kommunerna som har genomfört de inköp som utgör brott mot LOU respektive kontraktsbrott och underlaget för inköpen har inhämtats från Kommunerna.

Reklamation och tid för talans väckande

Kommunerna

Oddes Handelshus har meddelat Kommunerna sina krav för sent samt väckt talan för sent. Skälig tid bör vara omkring två månader efter respektive avtalsbrott. Berörda delar av talan ska ogillas redan på dessa grunder. Lunds kommun äger inte rätt att motta reklamationer för övriga kommuners räkning.

Ramavtal 2014

Reklamation avseende att konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjorts har inte skett utan oskäligt dröjsmål (den 13 maj 2017 samt den 15 juni 2017) först efter det att Oddes Handelshus märkt eller bort märka respektive kontraktsbrott. Oddes Handelshus har förlorat rätten att göra gällande dessa krav (preklusion).

Reklamation avseende att konkurrensutsättning skett men genomförts felaktigt har överhuvudtaget inte framställts. Oddes Handelshus har förlorat rätten att göra gällande dessa krav genom preklusion.

Ramavtal 2017 första till tredje kvartalet

Oddes Handelshus talan är preskriberad enligt 20 kap. 21 § LOU då talan har väckts mer än ett år efter att avtal slöts mellan den upphandlande myndigheten och en leverantör. Oddes Handelshus skulle ha kunnat göra gällande rätt till skadestånd för vissa direktupphandlingar som skedde under tredje kvartalet 2017. Oddes Handelshus har dock inte åberopat direktupphandlingar som skadestandsgrundande handling.

Skada kan inte uppkomma för Oddes Handelshus genom att Kommunerna direkt upphandlat bara för att tilldelningsbeslutet i upphandlingen för Ramavtal 2017 var felaktigt när det fattades. Det rör sig om olika upphandlingar. För att skadestånd ska kunna utgå för de genomförda direktupphandlingarna, och de avtal som tecknats i dessa upphandlingar, måste Kommunerna ha begått upphandlingsfel vid genomförandet av direktupphandlingarna. Bolaget har emellertid inte åberopat upphandlingsfel vid genomförandet av direktupphandlingarna. Skadestånd kan därmed inte utgå. Om Oddes Handelshus åberopar att Kommunerna begått upphandlingsfel vid genomförandet av direktupphandlingarna, är talan preskriberad enligt 20 kap. 21 § LOU. Det upphandlingsfel som bolaget faktiskt åberopat, nämligen det felaktiga tilldelningsbeslutet, fick bolaget kännedom om i vart fall den 9 januari 2017 då det felaktiga tilldelningsbeslutet fattades. Talan är väckt mer än ett år från detta datum och talan är således preskriberad.

Under alla omständigheter har Oddes Handelshus förlorat rätten att göra gällande krav avseende perioden på grund av för sen reklamation (preklusion).

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet – Kontraktsbrott alternativt överträdelse av LOU
Reklamation har inte skett utan oskäligt dröjsmål efter det att Oddes Handelshus märkt eller bort märka kontraktsbrott. Oddes Handelshus har reklamerat de *kontraktsbrott* som påstås den 13 maj 2018. Reklamation framställd den 23 februari 2018 har enbart avsett påstådda brott mot LOU. Oddes Handelshus har förlorat rätten att göra gällande kontraktsbrott på grund av för sen reklamation (preklusion).

Oddes Handelshus

Talan har väckts i rätt tid. Bolaget har reklamerat i rätt och rimlig tid. Kommunernas underlåtenhet att genomföra förnyade konkurrensutsättningar enligt mellan parterna gällande avtal har medfört att Oddes Handelshus fått fullständig kännedom om Kommunernas överträdelser först sedan bolaget själv begärt ut och analyserat underlag för inköpen. Reklamationsfristen ska beräknas utifrån vad som gäller för frist för talans

väckande avseende skadestånd enligt LOU och inte enligt kontraktsrättsliga principer. Under alla förhållanden har bolaget reklamerat i rätt tid.

Upphandlingsenheten på Lunds kommun har varit behörig att företräda samtliga kommuner och har också företrätt dem. Under alla förhållanden har övriga kommuner erhållit reklamationerna genom att Lunds kommun har vidarebefordrat reklamationerna dit. Det har även förekommit separata reklamationer till respektive kommun.

Under alla förhållanden har Kommunerna inte invänt mot reklamationerna (kontrareklamerat) förrän genom ombudens svaromål till tingsrätten. Detta är för sent eftersom parterna då hade haft omfattande kontakter under en längre tid beträffande kontraktsbrotten utan att Kommunerna gjort någon invändning om för sen reklamation. Genom att inlåta sig i förhandlingar med Oddes Handelshus och/eller erkänna kontraktsbrott har Kommunerna gett Oddes Handelshus särskild anledning att tro att dessa har avstått från att framföra en formell invändning om för sen reklamation och har därmed förlorat sin rätt att framställa en sådan invändning.

Kommunerna har visserligen skrivit att de reserverat sig rätten att framställa ytterligare invändningar. Denna reservation har ingen rättslig betydelse.

Ramavtal 2014

Reklamation har skett i rätt och rimlig tid. Oddes Handelshus har sedan maj 2015, och därefter löpande, framställt reklamationer gällande att Kommunerna har underlåtit att genomföra inköp i enlighet med ramavtalets villkor. Oddes Handelshus har löpande begärt rättelse. Kommunerna har erkänt att de brutit mot villkoren i Ramavtal 2014. Kommunerna har haft kännedom om att Oddes Handelshus skulle kunna komma att begära skadestånd till följd av kontraktsbrott. Kommunerna har, trots denna kännedom, inte vidtagit rättelse utan fortsatt agera i strid med Ramavtal 2014. Det har varit fråga om återkommande, fortsatta och likadana kontraktsbrott. Kommunernas upprepade kontraktsbrott var ett skäl till att Kommunerna på central nivå beslutade att

inte förlänga Ramavtal 2014 utan istället inleda 2016 års upphandlingsförfarande av Ramavtal 2017.

Under alla förhållanden har Kommunerna inte invänt mot reklamationen (kontrareklamerat) förrän genom svaromål i målet.

Ramavtal 2017 första till tredje kvartalet

Tidsfristen ska beräknas från den tidpunkt när det upphandlingsförfarande, inom vilket upphandlingsfel begåtts, avslutas genom avtalstecknande (16 kap. 21 § ÄLOU, 20 kap. 21 § LOU). Upphandlingsförfarandet avslutades genom avtal den 1 oktober 2017 och Oddes Handelshus har väckt talan (den 29 juni 2018) inom ett års tid från denna tidpunkt.

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet – Kontraktsbrott alternativt överträdelse av LOU

Reklamation har skett i rätt och rimlig tid, varav även reklamationerna gjorda för felaktiga inköp under Ramavtal 2014 har betydelse såsom reklamationer för underlåtenhet att konkurrensutsätta inköp av AV-utrustning i enlighet med villkoren i Ramavtal 2017. Reklamationer har skett under perioden november 2017 och december 2017 och löpande därefter. Under alla förhållanden har Kommunerna inte invänt mot reklamationen (kontrareklamerat) förrän genom svaromål i målet.

Kommunerna

Upphandlingsenheten på Lunds kommun har inte varit behörig att företräda eller motta reklamationer för övriga kommuner.

Kommunerna, som i sitt bestridande av Oddes Handelshus krav uttryckligen reserverat sin rätt att framställa ytterligare invändningar, har inte haft någon plikt att invända mot gjorda reklamationer (kontrareklamera). Kommunerna har inte inlåtit sig i förhandlingar med Oddes Handelshus och Kommunerna har inte heller gett Oddes Handelshus särskild anledning

att tro att de har avstått från att framföra en formell invändning om för sen reklamation.

Eftersom Oddes Handelshus medvetet har avvaktat med att formellt reklamera de påstådda avtalsbrotten till tiden efter att Ramavtal 2014 och 2017, vilket varit grovt vårdslöst och illojalt, saknar eventuellt bristande kontrareklamation betydelse.

UTVECKLING AV TALAN

Allmänt om underlaget

Kommunerna

Det underlag som Oddes Handelshus har ingett är bristfälligt. I underlaget förekommer ett flertal felaktigheter. Vissa inköp förekommer flera gånger och vissa produkter faller inte inom avtalets tillämpningsområde. Kommunerna har genomfört stickprov och då uppmärksammat flertalet fel i underlaget, bland annat följande.

Lunds kommun

Inköp under rad 7 i Excel-filen för Lunds kommun, period 2017, 598 kr, avser inköp av en fjärrkontroll för vilken Lunds kommun genomförde förnyad konkurrensutsättning den 28 november 2017. Oddes Handelshus valde att inte inkomma med offert.

Lomma kommun

Underlaget innehåller inköp från 2017 vilka är hänförliga till ett helt annat upphandlat ramavtal. Ett exempel utgörs av inköp för Karstorpsskolan, faktura F121138.

Staffanstorps kommun

Under raderna 13–48 och 103–154, period 2015–2016, framgår inköp för Uppåkraskolan vilka föregicks av förnyad konkurrensutsättning. Lösningsförslag och närvaro på visning gällde som krav för att få lämna offert. Oddes Handelshus lämnade inte lösningsförslag och närvarade ej på visning. AV Syd Aktiebolag tilldelades avtal.

Kävlinge kommun

Raderna 537–579 i Excel-filen, period 2015–2016, avser inköp för vilka förnyad konkurrensutsättning skedde men där Oddes Handelshus inkom med anbud en dag för sent.

Eslövs kommun

Rad 22 i Excel-filen avser inköp av sex stycken datorer där förnyad konkurrensutsättning genomfördes. Oddes Handelshus inkom inte med något anbud.

Oddes Handelshus

Det underlag som Oddes Handelshus åberopar har Oddes Handelshus erhållit från Kommunerna och det utgör Kommunernas egen redovisning av gjorda inköp under i målet aktuella perioder. Åberopade underlag utgörs bland annat av den statistik över inköp av AV-utrustning som ramavtalsleverantören har rapporterat in till Kommunerna som underlag för beräkning av Avtalsadministrationsavgift (AAA-avgift) enligt Ramavtal 2014 och Ramavtal 2017. Vidare har Kommunerna grundat egna ekonomiska anspråk enligt ramavtalen (AAA-avgift) på i målet åberopade inköp och statistik.

Av underlagen för Ramavtal 2014 (statistik och fakturor) framgår att Kommunerna vid samma tidpunkt och till samma adress har köpt in flera produkter och komponenter som ska fungera tillsammans. Inköpen har i flertalet fall rubricerats som ”rumslösning”, ”rum”, ”paket” respektive ”FK” (vilket är förkortning för Förnyad Konkurrensutsättning; någon sådan har emellertid inte ägt rum, i vart fall inte någon som samtliga ramavtalsparter underrättats om).

Eventuella brister i underlaget är hänförligt till Kommunerna. Kommunerna har inte lämnat ut fullständigt underlag. Oddes Handelshus har begärt ut men inte erhållit

samtligt efterfrågat underlag beträffande genomförda förnyade konkurrensutsättningar samt AV Syds anbud i genomförda förnyade konkurrensutsättningar.

Lunds kommun, FKU 2017-10-12 (Rad 7)

Det bestrids att den förnyade konkurrensutsättningen skett korrekt för inköp under rad 7 i Excel-filen. Förfrågan avser inte nettoprissatta produkter vilket är ett skall-krav. AV Syd har inte heller offererat nettoprissatta produkter.

Lomma kommun, FKU 2017-03-20 (Rad 28)

Oddes Handelshus hänvisar till grunderna för kravet mot Lomma kommun avseende denna period.

Staffanstorps kommun, FKU 2016-06-30 (Rad 13-48 & 103-154)

Det vitsordas att korrekt förnyad konkurrensutsättning skett för det inköp som omfattas av raderna 103–154. Oddes Handelshus begär inte skadestånd för detta inköp och vid beräkning av vinststatistiken för skadeståndsberäkningen har Oddes Handelshus beaktat detta inköp såsom en förlorad förnyad konkurrensutsättning.

Det bestrids att förfrågan i den förnyade konkurrensutsättningen motsvarar innehållet i raderna 13-48, eller innehållet i fakturorna 103624 (rad 13) och 106795 (14 – 48). Det kan inte vitsordas att dessa inköp har varit föremål för korrekt förnyad konkurrensutsättning.

Kävlinge kommun, KFK06, FKU 2016-05-17 (Rad 537-579)

Det bestrids att inköpet har föregåtts av en korrekt förnyad konkurrensutsättning enligt Ramavtal 2014.

Kävlinge kommun har förändrat förutsättningar för anbudet samma dag som anbudet skulle lämnas in till Kävlinge kommun avseende inköpen under raderna 537–579 i Excel-filen, period 2015–2016. Oddes Handelshus har med anledning av den justering som gjorts av Kävlinge kommun behövt ytterligare tid för att färdigställa sitt anbud.

Oddes Handelshus anbud var 118 056 kr, AV Syds anbud var 119 400 kr, tilldelningen skulle således rätteligen ha gått till Oddes Handelshus. Den felaktiga förnyade konkurrensutsättningen har reklamerats den 26 maj 2016.

Eslövs kommun, FKU 2017-12-19 (Rad 22)

Det vitsordas att den förnyade konkurrensutsättningen har gått korrekt till. Oddes Handelshus begär inte skadestånd för inköpet och avdrag för inköpet har gjorts i skadeståndsberäkningen. Oddes Handelshus har beaktat denna konkurrensutsättning såsom förlorad vid beräkning av sin vinststatistik.

Ramavtal 2014 – Vad har utgjort en rumslösning?

Oddes Handelshus

Ramavtal 2014 innebär att AV-utrustning kan köpas in på två sätt nämligen antingen genom köp av enstaka produkt enligt avtalad rangordning eller köp av rumslösning genom avtalad förnyad konkurrensutsättning där Kommunen ger alla ramavtalsleverantörer möjlighet att delta. Några andra alternativ finns inte.

Av Ramavtal 2014 framgår att med rumslösningar avses att flera produkter köps in vid samma tillfälle för att fungera tillsammans i exempelvis ett klassrum. För att det ska röra sig om en rumslösning krävs inte att produkterna köps in med installation men det förekommer normalt installationstjänster i en ”rumslösning”.

Av ramavtalsparterna offererade produkter framgår av prisbilaga (bilaga 3) till respektive anbud/avtal. Prisbilagan innefattar offererade produkter som är specificerade med fullständiga produktnamn och pris per styck. Handlingen refereras till i avtalet som bilaga 3, prisbladet eller artikelbilagan. Parterna har i målet även refererat till handlingen som ”varukorgen”.

Produktköp enligt rangordning gäller enbart enstaka köp av i prisbilagan offererad, och med fullständigt produktnamn specificerad, produkt i förekommande fall med montering enligt pris i prisbilagan. Inköp av andra produkter än dem i ”varukorgen”,

inköp av flera produkter som ska passa ihop ("paket"), samt inköp av därmed sammanhängande tjänster, installationer etc.; är således inköp som enligt ramavtalsvillkoren ska föregås av en förnyad konkurrensutsättning ("FK") som alla ramavtalsleverantörer ska bjudas in till. Kommunerna har vid upprepade tillfällen under perioden 2015 – 2016 inköpt ett flertal tekniska komponenter i ett sammanhang för att efter installation på plats fungera tillsammans, vilket utgör rumslösningar, utan att ha genomfört förnyad konkurrensutsättning som innefattat alla ramavtalsleverantörer. Kommunerna har istället vänt sig direkt till en av ramavtalsleverantörerna och därmed brutit mot avtalet. Detta framgår av det underlag avseende Kommunernas inköp enligt Ramavtal 2014 som Oddes Handelshus efter begäran fått ut från Kommunerna.

De inköp som Oddes Handelshus åberopar i målet utgör de inköp som Kommunerna under åren 2015 - 2016 genomfört inom ramen för Ramavtal 2014, men som inte avser köp av enstaka "offererad produkt" enligt prisbilaga (varukorg) respektive som avser inköp av flera produkter och komponenter som ska fungera tillsammans ("paket" av produkter etc.). Det är vidare fråga om inköp där Kommunerna och respektive ramavtalsleverantör har tillämpat andra priser än de som följer av ramavtalets prisbilaga/varukorg. Säljaren har också uppfattat Kommunens beställningar som rumslösningar, det vill säga som paket och med krav på förnyade konkurrensutsättning (FK) – och inte som köp av enstaka produkt.

Vidare har Kommunerna, Oddes Handelshus och AV Syd under avtalstiden haft samma uppfattning om avtalsinnehållet och vad som utgör rumslösning respektive produktköp. Kommunerna har under avtalstiden klart och tydligt angett sin uppfattning.

Under alla förhållanden har Kommunerna haft kännedom om Oddes Handelshus (och AV Syds) uppfattning om avtalsinnehållet och inte på något sätt reagerat mot detta.

Kommunerna

Varken begreppet ”rumslösning” eller dito ”produkt” är närmare definierat i Ramavtal 2014. Av Ramavtal 2014 samt kontexten som begreppen förekommer i framgår att avsikten har varit att vid kontraktstilldelning skilja mellan kompletterande inköp av AV-utrustning och större inköp av färdiga helhetslösningar av AV-produkter. Att ”produktköp” i ramavtalens mening inte är begränsat till inköp av enskilda produkter, utan även kunnat innefatta eller vara begränsat till installation, arbete, konsultation och dylikt har även framgått av Frågor & Svar i upphandlingen som utgör del av parternas avtal. Oddes Handelshus har, måste eller borde ha insett att detta varit Kommunerna uppfattning om avtalens innehåll. Detta stämmer också överens med hur avtalstexten måste förstås i ett objektivet perspektiv.

Det saknas stöd i parternas avtal för att produktköp enligt rangordning enbart gäller enstaka köp av i prisbilagan offererad produkt.

Ramavtal 2017 första till tredje kvartalet– Upphandlingsfel i 2016 års upphandlingsförfarande***Oddes Handelshus***

Kommunernas upphandlingsfel i 2016 års upphandlingsförfarande medförde att upphandlingen och därmed även kontraktstecknandet drog ut på tiden. Intill dess att Ramavtal 2017 tecknades tillgodosåg Kommunerna sitt inköpsbehov genom att göra direkta inköp av AV-utrustning från olika parter på marknaden. Inköpen framgår av inköpsstatistik och reskontra vilka Kommunerna har lämnat ut till Oddes Handelshus. Den i målet inlämnade inköpsstatistiken för 2017 avser inköp som, såvitt framkommit, är gjorda under fjärde kvartalet 2017 då Ramavtal 2017 var gällande och då det också fanns en skyldighet för leverantörerna att ge in statistik till Kommunerna. För perioden första till tredje kvartalet 2017 har det inte funnits sådan skyldighet varför statistiken inte omfattar denna period. Kommunerna måste ha haft behov av AV-utrustning under denna period och har säkerligen tillgodosett detta behov genom direktupphandlingar. Den skada Oddes Handelshus lidit grundar sig inte på de otillåtna direktupphandlingarna utan på att Kommunerna har haft behov av AV-utrustning

under perioden som skulle ha hanterats inom ramen för Ramavtal 2017, om det hade varit ikraft, och att Oddes Handelshus skulle ha varit ramavtalspart under den aktuella perioden. Avtalet skulle ha varit gällande från den 1 januari 2017. Om upphandlingsfelet inte hade förekommit skulle Oddes Handelshus ha varit avtalspart från i vart fall 20 januari 2017, vilket är den tidpunkt då avtalsspärren hade löpt ut om tilldelningsbeslutet den 9 januari 2017 hade varit korrekt.

Ingen annan anbudsgivare utöver Oddes Handelshus begärde överprövning av det första tilldelningsbeslutet och ingen begärde heller överprövning av det rättade tilldelningsbeslutet, varav följer att ingen heller skulle ha begärt överprövning av tilldelningsbeslutet den 9 januari 2017 om det hade varit korrekt. Det är svårt att finna någon omständighet som en annan anbudsgivare skulle ha kunnat lägga till grund för en ansökan om överprövning.

Efter rättad tilldelning och det avtalstecknande som sedermera ägde rum den 1 oktober 2017 valde Kommunerna att inte utnyttja möjligheten att förlänga avtalet. Syftet med Ramavtal 2017 var att hantera Kommunernas löpande inköpsbehov under år 2017, det vill säga under (minst) 12 månader. Ramavtal 2017 kom istället att gälla under endast tre månader. Om Kommunerna hade valt att förlänga Ramavtal 2017, skulle Ramavtal 2017 ha haft en längre avtalstid och Kommunerna hade därigenom kunnat begränsa skadan.

Kommunerna

Ramavtal 2017 har inte tecknats ens med de anbudsgivare som angavs i det felaktiga tilldelningsbeslutet. (Det felaktiga tilldelningsbeslutet har inte åtföljts av ett kontraktstecknande.) Oddes Handelshus har inte gått miste om det kontrakt som upphandlingen avsåg. De separata köpeavtal med leverantörer som har ingåtts under den aktuella perioden genom direktupphandling har inte motsvarat innehållet i Ramavtal 2017. Att tilldelningsbeslutet var felaktigt när det fattades medför inte rätt till skadestånd för utebliven vinst. Upphandlingsfelet har rättats av Kommunerna. Något skadeståndsgrundande upphandlingsfel föreligger därmed inte. Under

upphandlingen har den 1 januari 2017 angetts enbart som ett beräknat startdatum. Datum har inte varit bestämt och det har inte förelegat någon skyldighet för Kommunerna att ingå ramavtal. Av förfrågningsunderlaget framgår att avtalet träder i kraft först när bägge parter undertecknat det. Oddes Handelshus kan inte grunda ett berättigat anspråk på en förväntan om att Ramavtal 2017 skulle börja löpa den 1 januari 2017 och det har inte heller funnits någon berättigad förväntan hos Oddes Handelshus om att ramavtalen skulle ingås vid en viss tidpunkt. Det är också sannolikt att upphandlingen skulle ha överklagats av annan eller avbrutits, och att kontraktundertecknandet skulle ha skjutits fram av detta skäl. Adekvat kausalitet mellan tilldelningsbeslutet och Oddes Handelshus påstådda skada saknas därför även av detta skäl.

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet

Oddes Handelshus

Under perioden har Kommunerna, trots att ramavtal funnits att avropa från, löst sitt behov av AV-utrustning genom otillåtna direktupphandlingar och inte genomfört förnyad konkurrensutsättning enligt avtal. Kommunerna har vänt sig direkt till viss leverantör.

Kommunerna

Det underlag som Oddes Handelshus har presenterat är bristfälligt. Utifrån befintligt underlag kan Kommunerna inte besvara frågan huruvida samtliga inköp av AV-utrustning har föregåtts av förnyad konkurrensutsättning eller inte. Den omständigheten att Kommunerna valde att inte förnya ramavtalet saknar relevans.

Kontraktsbrott genom felaktigt genomförd förnyad konkurrensutsättning (vissa transaktioner)***Oddes Handelshus***1.Kävlinge kommun, KFK06, FKU 2016-05-17 (Rad 537-579)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte genomförts korrekt enligt Ramavtal 2014.Kävlinge kommun har förändrat förutsättningarna för anbudet samma dag som anbudet skulle lämnas in till kommunen. Oddes Handelshus har med anledning av den justering som gjorts av Kävlings kommun behövt ytterligare tid för att färdigställa sitt anbud. Oddes Handelshus anbud var 118 056 kr, AV Syds anbud var 119 400 kr, tilldelningen skulle således rätteligen ha gått till Oddes Handelshus. Den felaktiga förnyade konkurrensutsättningen har reklamerats den 26 maj 2016.

2.Lund kommun FKU 2017-10-12 (Rad 7)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte genomförts korrekt då AV Syd inte har offererat nettoprissatta produkter vilket är ett skall-krav. Den förnyade konkurrensutsättningen har inte beaktats vid beräkning av vinststatistiken.

3.Lund kommun, LFK57, FKU 2017-11-20 (rad 1066)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte genomförts korrekt då AV Syd inte har offererat nettoprissatta produkter vilket är ett skall-krav. Den förnyade konkurrensutsättningen har inte beaktats vid beräkning av vinststatistiken.

4.Lund kommun, LFK01, 2015-02-10

De förnyade konkurrensutsättningarna har inte genomförts korrekt. Köpen tilldelades Tabula och avser således inte inköp som framgår av den statistik för inköp från AV Syd som lämnats in i målet. Oddes Handelshus har därför endast beaktat de felaktiga konkurrensutsättningarna såsom vunna vid beräkning av vinststatistiken.

Oddes Handelshus hade offererat lägst pris i de förnyade konkurrensutsättningarna. Efter att Oddes Handelshus lämnat offerter begärde Lunds kommun torsdagen den 16 april 2015 specificeringar av dessa. Oddes Handelshus ifrågasatte de nytillkomna dokumentationskraven och efterfrågade en dialog med Lunds kommun beträffande dessa. Någon dialog erbjöds dock aldrig Oddes Handelshus. Under förmiddagen måndagen den 20 april 2015 bekräftade Lunds kommun istället att Oddes Handelshus offerter för ifrågavarande rum inte accepterades av kommunen. Samma dag reklamerade Oddes Handelshus. Parterna har efter Oddes Handelshus reklamation överenskommit om nya rutiner beträffande dokumentationskrav.

5.Lund kommun 2017-10-05, LFK48, (raderna 1059-1065 och 1067-1072)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte skett korrekt. Enligt Ramavtal 2017 har det funnits visningskrav, någon visning har dock inte ägt rum. AV Syd har inte heller offererat nettoprissatta produkter vilket är ett skall-krav. Den förnyade konkurrensutsättningen har inte beaktats vid beräkning av vinststatistiken.

6.Lund kommun 2017-10-24, LFK52, (raderna 715 - 742)

Enligt förfrågningsunderlag angavs ”Pris önskas på; Skärm utan tv modul 48 tum + vesafäste för väggmontage VGA sladd 5 meter”. Oddes Handelshus har inte erhållit AV Syds offert. AV Syd har fakturerat 7 945 kr och dessutom för fler produkter än vad som omfattades av förfrågningsunderlaget. Oddes Handelshus offererade 6 999 kr och borde således ha erhållit avropet. Oddes Handelshus har därför beaktat den felaktiga konkurrensutsättningen såsom vunnen vid beräkning av vinststatistiken.

7.Lund kommun 2017-11-09, LFK55, (raderna 125 – 126)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte skett korrekt. Förfrågan avser en takhängd projektor till smartboard. AV Syd har fakturerat för tre projektorer. Den förnyade konkurrensutsättningen har inte beaktats vid beräkning av vinststatistiken.

8.Kävlinge kommun 2016-05-09, KFK09, (raderna 580 - 600)

Förfrågan avser nedmontering, flytt och montering av 19 smartboards. Oddes

Handelshus har inte erhållit AV Syds offert men AV Syd har fakturerat 62 521 kr. Oddes Handelshus lämnade ett anbud om 2 843 kr/rum (dvs. totalt 54 017 kr för 19 rum). Oddes Handelshus borde således ha vunnit. Oddes Handelshus har därför beaktat den felaktiga konkurrensutsättningen såsom vunnen vid beräkning av vinststatistiken.

9.Kävlinge kommun 2016-10-18, KFK10, (raderna 508 – 531)

Förfrågan omfattade att utrusta tre alternativt sex rum med smartboards med diverse tillbehör. Både Oddes Handelshus och AV Syd har lämnat offert. AV Syd offererade för tre rumslösningar 80 807 kr och har fakturerat 159 614 kr för sex rumslösningar. Oddes Handelshus har offererat 55 000 kr för tre rum och 107 000 kr för sex rum. Kommunen beslutade att använda sig av optionen för sex rumslösningar och valde felaktigt att tilldela AV Syd kontraktet. Oddes Handelshus borde ha erhållit avropet. Oddes Handelshus har därför beaktat den felaktiga konkurrensutsättningen såsom vunnen vid beräkning av vinststatistiken. Oddes Handelshus reklamerade den 8 november 2016.

10.Kävlinge kommun 2017-10-24, KFK05, (raderna 224 – 342)

Den förnyade konkurrensutsättningen har inte skett korrekt. AV Syd har inte levererat nettoprissatt produkt vilket är ett skall-krav. AV Syd har istället levererat BenQ MW809. Den förnyade konkurrensutsättningen har inte beaktats vid beräkning av vinststatistiken. Oddes Handelshus reklamerade den 22 december 2017.

Kommunerna

Det förnekas att förnyade konkurrensutsättningar har skett felaktigt.

Reklamation och tid för talans väckande

Kommunerna

Lunds kommuns behörighet att ta emot reklamationer för Kommunerna

Korrespondens med Lunds kommun, för det fall den skulle finnas utgöra reklamation, omfattar inte reklamationer i förhållande till andra kommuner än Lunds kommun.

Lunds kommun har inte varit behörig att ta emot reklamationer för övriga kommuner, som är självständiga parter.

Ramavtal 2014 – Kontraktsbrott

Statistik för administrationsavgift har enligt punkten 3.29 i Ramavtal 2014 lämnats av leverantören senast den 15 januari (avseende tredje och fjärde kvartalet) respektive senast den 15 augusti (avseende första och andra kvartalet) varje år. Vid dessa datum hade Oddes Handelshus kunnat ta del av den information om den inköp från AV Syd och Tabula som ligger till grund för bolagets krav på skadestånd. Oddes Handelshus ska därför anses ha haft eller bort haft kännedom om påstådda avtalsbrott vid dessa datum.

Oddes Handelshus har reklamerat de brott som påstås under 2015 den 31 maj 2017 och för de brott som påstås under 2016 den 15 juni 2017. De allmänna diskussioner som Oddes Handelshus gör gällande utgör inte reklamationer.

Ramavtal 2017 första kvartalet till tredje kvartalet – Brott mot LOU

Ansökan om stämning ingavs den 29 juni 2018. Det är Kommunernas mening att preskriptionsfristen har börjat löpa vid tidpunkten för ingåendet av varje enskilt avtal under perioden. Avtalen är de direktupphandlingar som Kommunerna har genomfört. Tidsfristen kan inte beräknas utifrån när Ramavtal 2017 ingicks.

Då bolaget inte till grund för sitt skadeståndskrav åberopat att genomförda direktupphandlingar strider mot LOU saknar frågan relevans.

Kännedomstidpunkt

För det fall kännedomstidpunkten skulle utgöra tidpunkt då preskriptionsfrist börjar löpa ska den räknas till den 9 januari 2017, då det felaktiga tilldelningsbeslutet fattades. Således har Oddes Handelshus förlorat rätt att väcka talan då talan under alla omständigheter skulle ha varit väckt senast den 9 januari 2018.

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet – Kontraktsbrott

Statistik till grund för administrationsavgift har enligt avsnitten ”Statistik” och ”Vite vid utebliven statistik” i Ramavtal 2017 lämnats av leverantören senast den 15 januari 2018 (avseende tredje och fjärde kvartalet). Vid detta datum hade Oddes Handelshus kunnat ta del av den information om den inköp från AV Syd och Tabula som ligger till grund för bolagets krav på skadestånd. Oddes Handelshus ska därför anses ha haft eller bort haft kännedom om påstådda avtalsbrott vid dessa datum. Allmänna diskussioner har inte utgjort reklamation.

*Oddes Handelshus**Lunds kommuns behörighet att ta emot reklamationer för Kommunerna*

Lunds kommun har genom sin upphandlingsenhet varit behörig att ta emot reklamationer. Detta framgår av samverkansavtal mellan Kommunerna och bland annat av att upphandlingsenheten företrädde Kommunerna i förvaltningsrättsprocessen, skötte kommunikation kring ramavtalen och har ansvarat för statistik för ramavtalen. Upphandlingsenheten har även varit samordningsansvarigt för efterlevnaden av Ramavtal 2014 och Ramavtal 2017 samt koordinerat Kommunerna under den avtalslösa perioden. Även andra ramavtalsleverantörer har reklamerat andra kommuners kontraktsbrott till upphandlingsenheten. Upphandlingsenheten har riktat reklamationer gentemot Ramavtalets leverantörer för övriga kommuners räkning samt själva skickat vidare reklamationer till övriga kommuner till följd av Oddes Handelshus samlade reklamationer. Upphandlingsenheten har aldrig, när reklamationerna framställdes, meddelat att behörighet att ta emot dessa inte fanns.

Det bestrids att upphandlingsenhetens samordningsansvar varit begränsat till genomförandet av själva upphandlingen. Det bestrids att de avtal om samordning som varit gällande mellan Lunds kommun och övriga kommuner inte skulle ha någon betydelse i förhållande mellan Oddes Handelshus och övriga kommuner. Samordningsavtalen visar att det har funnits ett uppdragsförhållande mellan övriga kommuner och upphandlingsenheten samt den roll och behörighet som

upphandlingsenheten har haft. Upphandlingsenheten har varit fortsatt samordnande under hela avtalsperioden.

Under hela avtalsperioden för Ramavtal 2014 och Ramavtal 2017 har statistik över inköp inom ramavtalen och därmed sammanhängande beräkning av AAA-avgift, krav på AAA-avgift och betalning av AAA-avgift också hanterats av upphandlingsenheten; för samtliga kommuners räkning. Leverantörerna har under hela avtalsperioden för Ramavtal 2014 och Ramavtal 2017 således redovisat all inköpsstatistik till upphandlingsenheten och erlagt betalning av den av upphandlingsenheten framräknade AAA-avgiften till Lund kommuns bankgiro. De AAA-avgifter som respektive kommun varit berättigat till enligt respektive avtal – och som leverantörerna betalat – har därefter tillfallit Lunds kommun som ersättning (finansiering) för det avtalsadministrationsarbete som upphandlingsenheten har utfört under avtalstiden.

Det är vidare Lunds kommun som skött kontakten med ombuden i de nu aktuella målen. Den rättegångsfullmakt som Oddes Handelshus har gett in omfattar respektive kommun som Oddes Handelshus väckt talan mot och talan har inte väckts mot den som är ombud för en part utan mot den som är part. Mot bakgrund av upphandlingsenhetens information och egna reklamationer samt Oddes Handelshus reklamationer har Kommunernas agerande, att inte följa avtal och genomföra förnyade konkurrensutsättningar i enlighet med avtalsvillkoren, varit uppenbart illojalt och under alla förhållanden grovt vårdslöst.

Ramavtal 2014 – Kontraktsbrott

För det fall upphandlingsenheten i Lunds kommun inte har varit behörig att ta emot reklamationer för samtliga kommuner har reklamationer i vart fall genom e-post framställts till respektive kommun enligt följande.

Eslövs kommun: 12 maj 2016 för Ramavtal 2014.

Hörs kommun: 12 maj 2016 för Ramavtal 2014.

Kävlinge kommun: 7 respektive 9 maj 2016 samt 3 juni 2016 för Ramavtal 2014.

Lomma kommun: 23 maj 2016 för Ramavtal 2014.

Staffanstorps kommun: 12 maj 2016 för Ramavtal 2014.

Svalövs kommun: 12 maj 2016 för Ramavtal 2014.

Ramavtal 2017 första kvartalet till tredje kvartalet – Överträdelse av LOU

Tidsfristen för talans väckande har börjat löpa när det upphandlingsförfarande i vilket fel begåtts avslutades genom att avtal tecknades, dvs. den 1 oktober 2017.

Kännedomstidpunkten är inte relevant för period första kvartalet till tredje kvartalet 2017, då det enligt lagtexten är tidpunkt för slutande av Ramavtal 2017 som är utgångspunkt för preskriptionsfrist.

Ramavtal 2017 fjärde kvartalet – Kontraktsbrott

Korrespondensen utgör reklamationer.

Kännedomstidpunkt

För samtliga reklamationstidpunkter i målen ska även den omständigheten beaktas att Kommunernas agerande bestått i underlåtenhet att följa avtal. Oddes Handelshus har inte fått kännedom om agerandet omedelbart. Kännedom om Kommunernas hantering har Oddes Handelshus fått i full utsträckning först sedan bolaget själv begärt ut material och analyserat det. Det har inte funnits någon skyldighet för Oddes Handelshus att begära ut handlingar från Kommunerna eller att bedriva efterforskningar. Det har inte heller funnits någon avtalad eller annan rättsligt grundad skyldighet för Oddes Handelshus att begära ut och kontrollera inköpsstatistiken.

Skadeberäkning

Oddes Handelshus

Utgångspunkten för skadeberäkningen är vad som hade inträffat om Kommunerna hade agerat i enlighet med ramavtal och LOU. Samma principer för beräkning av skadestånd gäller för samtliga skadestånd, oaktat de rättsliga grunderna för kraven kan skifta. Skadeberäkning ska i första hand göras enligt principerna om ersättning för det positiva kontraktsintresset. Ersättning ska utgå för de intäkter som Oddes Handelshus

gått miste om efter avdrag för de direkta kostnaderna som Oddes Handelshus har besparats genom att inte ha utfört ifrågavarande åtagande. Mellanskillnaden utgör storleken av skadan. I andra hand gör Oddes Handelshus gällande ersättning för skada med skäligt belopp utifrån en samlad skönsmässig bedömning.

Om Kommunerna hade genomfört förnyade konkurrensutsättningar som alla ramavtalsleverantörer fått möjlighet att delta i, skulle Oddes Handelshus ha deltagit och lämnat anbud. Om Oddes Handelshus hade fått lämna anbud, skulle Oddes Handelshus också ha vunnit en andel av konkurrensutsättningarna eftersom Oddes Handelshus i dessa skulle ha offererat lägst pris (och uppfyllt alla övriga krav). Därmed skulle Oddes Handelshus ha erhållit en andel av Kommunernas beställningar av de produkter, komponenter och därmed sammanhängande tjänster som ingår i de återopade inköpen. En andel av de intäkter som annan ramavtalsleverantör erhållit genom de inköp som Kommunerna de facto har genomfört, skulle Oddes Handelshus alltså ha erhållit om Kommunerna agerat i enlighet med ramavtalen och LOU. Vilka intäkter Oddes Handelshus skulle ha erhållit, d.v.s. hur stor andel, får beräknas genom antaganden baserade på vinststatistiken i andra jämförbara förnyade konkurrensutsättningar som Oddes Handelshus deltagit i.

Kommunerna har under kvartal fyra 2017 genomfört inköp av sådan AV-utrustning som faller under Ramavtal 2017 från AV Syd för i vart fall 3 280 000 kr. Mot bakgrund av att Kommunerna under kvartalet har haft ett behov av AV-utrustning för drygt 3 280 000 kr, kan antas att Kommunernas samlade behov under första till tredje kvartalet 2017 i vart fall inte har understigit 2 000 000 kr per kvartal under 2017. Totalt har Oddes Handelshus yrkat ersättning med 654 815 kr för första till tredje kvartalet 2017. För det fall de beräknade inköpen av AV-utrustning under perioden skulle uppgå till 6 000 000 kr, alternativt 4 733 000 kr, skulle Oddes Handelshus skada för perioden motsvara i vart fall dryga 800 000 kr. Yrkade kapitalbelopp under första till tredje kvartalet 2017 är således skäliga.

Statistik från jämförbara förnyade konkurrensutsättningar

Tabellerna nedan visar procentandel vunna förnyade konkurrensutsättningar för respektive period. Även de förnyade konkurrensutsättningar där Kommunerna felaktigt har förkastat Oddes Handelshus har beaktats. Av tabellerna framgår att Oddes Handelshus för perioden 2015–2016 vann 86 procent av de förnyade konkurrensutsättningar som faktiskt ägde rum enligt avtal och motsvarande 74 procent för de förnyade konkurrensutsättningar som ägde rum 2017.

	2015-2016			
Kommun	Antal FK	Vunna	Felaktiga	Procent vunna
Lund	43	36	3	91 %
Eslöv	4	4		100 %
Höör	1	1		100 %
Kävlinge	12	6	2	67 %
Svalöv	4	3		75 %
Lomma	0	0		0 %
Burlöv	5	4		80 %
Staffanstorps	5	4		80 %
Totalt	74	58	5	85 %

	2017			
Kommun	Antal FK	Vunna	Felaktiga	Procent vunna
Lund	42	34	1	83 %
Eslöv	13	5		38 %
Höör	1	1		100 %
Kävlinge	3	1		33 %
Svalöv	4	3		75 %
Lomma	2	2		100 %
Burlöv	2	2		100 %
Staffanstorps	11	8		73 %
Totalt	78	56	2	73 %

Storleken på Oddes Handelshus intäkt

Vilken intäkt Oddes Handelshus skulle ha erhållit beror också på Oddes Handelshus prissättning. Ett lägre prisläge innebär en lägre intäkt. Utifrån underlag beträffande AV Syds anbud framgår att Oddes Handelshus, när Oddes Handelshus vunnit förnyade konkurrensutsättningar där både Oddes Handelshus och AV Syd lämnat anbud, har haft ett prisläge som varit i genomsnitt 22 procent lägre än AV Syds prisläge (=1 712 649 kr /2 192 160 kr), se nedan tabell.

Kommun	Totalt	
	AV Syd	Oddes
Lund	1 025 875 kr	761 854 kr
Eslöv	136 200 kr	87 844 kr
Höör	N/A	N/A
Kävlinge	64 997 kr	35 112 kr
Svalöv	108 400 kr	88 888 kr
Lomma	13 870 kr	9 914 kr
Burlöv	518 000 kr	429 432 kr
Staffanstorps	324 818 kr	299 605 kr
	2 192 160 kr	1 712 649 kr
Skillnad		78%

Oddes Handelshus skulle således inte ha erhållit 100 procent av den intäkt som AV Syd erhållit från Kommunerna. Ett rimligt antagande är att Oddes Handelshus skulle ha erhållit 78 procent av intäkten.

Inbesparade kostnader

Från intäkten ska avdrag göras för sådana kostnader som Oddes Handelshus har besparats genom att inte behöva utföra åtagandet. En kostnad som hade kunnat kopplas till ett uppdrag, men som i praktiken inte har sparats in, utgör inte en sådan inbesparad kostnad som enligt principerna om ersättning motsvarande positiva kontraktsintresset ska dras av i skadeberäkningen. Oddes Handelshus har besparats inköpskostnaden för produkter och komponenter. Utöver beaktande av inköpskostnader för produkter har även följande inbesparade kostnader beaktats. En resa per order för säljare, en och en halv resa för montör, där en genomsnittsresa är 30 kilometer tur och retur, beräknat utifrån en genomsnittskostnad med 0,6 liter drivmedel per mil med en bränslekostnad

om 12 kr per liter, vilket ger 54 kr i resekostnad per order. Därutöver tillkommer 2 kr per order för fakturering, sammantaget 56 kr. Ramavtalens avtalsadministrationsavgift (AAA-avgift) om 1 procent har beaktats. Några andra kostnader har Oddes Handelshus inte besparats. Oddes Handelshus har inte kunnat säga upp personal eller använda resurser till annan nytta. Det beror bland annat på att Oddes Handelshus under hela den i målet aktuella tidsperioden varit beredd att efter förfrågan från Kommunerna leverera enligt ramavtalsvillkoren och anpassat sin verksamhet därefter, däribland personalresurserna. Oddes Handelshus har haft en organisation med montörer, säljare, administrativ personal och företagsledare/VD. Montage på plats utfördes huvudsakligen av anställda montörer som var tre stycken år 2015 och fyra stycken år 2016. Det hade i sig varit tillräckligt. Därutöver har Oddes Handelshus haft tillgång till extra kapacitet genom att vissa av säljarna, som har bakgrund som montörer, vid behov har kunnat hoppa in och utföra installationer på plats. Montering/installation av produkter medför inte heller några ”avsevärda kostnader” för respektive affär. Det kan förvisso finnas en kostnad som kan kopplas till montage i form av personalkostnaden för den som utför montaget/installationen; men den kostnaden är i affären marginell jämfört med produktkostnaden. Det finns inte någon tydlig koppling mellan antal anställda, personalkostnad och omsättning per år. Det är möjligt att erhålla en högre intäkt under en period samtidigt som personalkostnaderna minskar och vice versa.

Av tabellen nedan framgår Oddes Handelshus täckningsbidrag/täckningsgrad.

	Omsättning	Kostnad	Täckningsbidrag	T-grad
Lund	2 757 111 kr	-1 983 074 kr	774 037 kr	28 %
Eslöv	518 193 kr	-375 424 kr	142 769 kr	28 %
Höör	45 460 kr	-24 971 kr	20 489 kr	45 %
Kävlinge	67 668 kr	-37 250 kr	30 418 kr	45 %
Svalöv	171 678 kr	-93 206 kr	78 472 kr	46 %
Burlöv	508 142 kr	-275 370 kr	232 772 kr	46 %
Lomma	10 366 kr	-4 595 kr	5 771 kr	56 %
Staffanstorps	453 508 kr	-287 971 kr	165 537 kr	37 %
Totalt	4 532 126 kr	-3 081 860 kr	1 450 265 kr	32 %
Övriga kostnader	56 kr/order å 112 genomförda (säljbesök, montör samt kostnad för fakturering)			
AAA	1 procent enligt ramavtalen			
Totalt	4 532 126 kr	-3 133 454 kr	1 398 672 kr	31 %

Sammanfattning

Oddes Handelshus skada ska beräknas enligt följande:

- (i.a) procent vunna förnyade konkurrensutsättningar 2015–2016, försiktningvis uppskattade till 80 procent;
- (i.b) procent vunna förnyade konkurrensutsättningar 2017, för första till tredje kvartalet skäligen uppskattat till 86 procent, utifrån Kommunernas behov av AV-utrustning under året, och för fjärde kvartalet försiktningvis uppskattat till 70 procent;
- (ii) Oddes Handelshus prisläge i förhållande till AV Syd (22 procent lägre); samt
- (iii) Oddes Handelshus täckningsbidrag (31 procent).

Genom ersättning enligt denna beräkning erhåller Oddes Handelshus en ekonomisk kompensation som medför att Oddes Handelshus försätts i samma läge som om Kommunerna hade följt ramavtalen och LOU (det positiva kontraktsintresset). Ersättning beräknat på detta sätt utgör också en skälig och rimlig ersättning för den

skada som Oddes Handelshus har lidit på grund Kommunernas underlåtenhet att genomföra förnyade konkurrensutsättningar och följa LOU.

Skadeberäkning Eslövs kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 433 387 kr ($= (2\,240\,420 \text{ kr} * 0,8 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 128 575 kr ($= (409\,981 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 255\,938 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,70 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Höörs kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 69 165 kr ($= (357\,555 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 46 276 kr ($= (190\,776 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 39\,022 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,70 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Kävlinge kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 399 091 kr ($= (2\,063\,128 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 139 711 kr ($= (382\,380 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 355\,641 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,7 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Lomma kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 223 816 kr ($= (1\,157\,029 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 185 319 kr ($= (719\,300 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 211\,168 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,7 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Lunds kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 1 318 889 kr ($= (6\,731\,015 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$). Oddes Handelshus har tidigare gjort gällande att värdet på Lunds kommuns inköp i denna del uppgått till 6 818 078 kr men har vid en närmare kontroll kommit fram till att värdet rätteligen uppgår till 6 731 015 kr. Skadan beräknas ändå till 1 318 889 kr eftersom Oddes Handelshus beräknat sin vinsstatistik försiktigtvis.

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 558 449 kr ($= (1\,208\,977 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 1\,814\,041 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,7 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Staffanstorps kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 205 901 kr ($= (1\,064\,417 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 35 628 kr ($= (117\,196 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 66\,505 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,7 * 0,78 * 0,31)$).

Skadeberäkning Svalövs kommun

Utifrån ovanstående uppgår Oddes Handelshus skada på grund av kommunens kontraktsbrott för 2015–2016 till 61 843 kr ($= (319\,701 \text{ kr} * 0,80 * 0,78 * 0,31)$).

Oddes Handelshus skada på grund av brott mot LOU (första kvartalet till tredje kvartalet 2017) och kontraktsbrott, alternativt brott mot LOU (fjärde kvartalet 2017) under år 2017 uppgår till 37 732 kr ($= (133\,312 \text{ kr (första kvartalet till tredje kvartalet)} * 0,86 * 0,78 * 0,31) + 59\,142 \text{ kr (fjärde kvartalet)} * 0,7 * 0,78 * 0,31)$).

Kommunerna

Kommunerna bestrider riktigheten och rimligheten i de antaganden som ligger till grund för Oddes Handelshus skadeberäkning. Enligt kommunernas uppfattning finns inte grund för att beräkna ett skadestånd enligt schablon på det sätt som Oddes Handelshus gjort, utan vid en korrekt skadeberäkning måste en analys ske av individuella inköp som bolaget påstår sig ha gått miste om till följd av påstådda avtalsbrott eller brott mot LOU. Underlaget för Oddes Handelshus skadeberäkning är härutöver behäftat med ett stort antal brister.

Bristerna i underlaget för Oddes Handelshus skadeberäkning underlaget bland annat i att underlaget innehåller flertalet beställningar som inte utgör rumslösningar och där förnyad konkurrensutsättning skett. Oddes Handelshus har felaktigt beräknat den andel av konkurrensutsättningarna som Oddes Handelshus påstår att bolaget skulle ha vunnit respektive förlorat. Skadeberäkningen är inte rimlig, utan överskattar skadan avsevärt då den baserats på ett historiskt genomsnitt utan att ta hänsyn till analys av hur utvecklingen av intäkter och kostnader skulle ha sett ut över tid. Vidare är den orimlig då Oddes Handelshus inte har dragit av samtliga kostnader, bland annat för personalkostnader och central administration samt de resurser som bolaget borde ha kunnat använda till annan nytta. Oddes Handelshus har i sin skadeberäkning inte tagit korrekt hänsyn till faktiska kostnadsnivåer för inköp gjorda från AV Syd och Tabula. Det åligger inte Kommunerna att visa vilka kostnader som Oddes Handelshus borde ha

räknat med utan det åligger bolaget att göra avdrag, i en korrekt skadeberäkning. Det förnekas härvid att Oddes Handelshus beaktat *några* kostnader i sin skadeberäkning.

Oddes Handelshus

Kommunerna har inte preciserat vilka uppgifter de menar är ofullständiga och felaktiga i skadeberäkningen eller på vilket sätt statistik skulle ha använts felaktigt.

Skadebegränsning

Ramavtal 2014 och 2017

Kommunerna

Oddes Handelshus har haft både möjlighet och skyldighet att begränsa sin skada genom att utnyttja outnyttjade resurser på annat sätt inom verksamheten och anpassa kostnaderna efter orderinflödet.

I samtliga fall där Kommunernas påstås ha genomfört förnyade konkurrensutsättningar felaktigt eller genomfört otillåtna direktupphandlingar har Oddes Handelshus underlåtit att begränsat sin påstådda skada genom att ansöka om överprövning. Då Oddes Handelshus genom att medvetet avvakta med att formellt reklamera de påstådda avtalsbrotten till dess att Ramavtal 2014 och 2017 gått ut har Oddes Handelshus gjort sig skyldiga till ett grovt vårdslöst och illojalt agerande. Agerandet har skett för att maximera ett potentiellt skadeståndkrav.

Ett eventuellt skadestånd ska därför sättas ned till noll kr.

Oddes Handelshus

Bolaget har bestritt att agerandet varit grovt vårdslöst och illojalt och anfört att påståendet saknar fog. Allt det som åberopats under rubriken ”Reklamationer” åberopas även till utvisande av att Oddes Handelshus har vidtagit skadebegränsande åtgärder. Kommunerna har haft kännedom om att Oddes Handelshus har velat delta i de förnyade konkurrensutsättningar och få möjlighet att sälja och leverera AV-

produkter till Kommunerna. Bolaget har inte medvetet dröjt med att reklamera Kommunernas avtalsbrott. Det föreligger inga skäl för att jämka skadeståndet.

Ramavtal 2017 första till tredje kvartalet

Kommunerna

Oddes Handelshus har haft både möjlighet och skyldighet att begränsa sin skada. Så hade kunnat ske dels genom begäran om överprövning av direktupphandlingarna, dels genom att utnyttja outnyttjade resurser på annat sätt inom verksamheten och anpassa kostnaderna efter orderinflödet. Trots att Oddes Handelshus haft kännedom om direktupphandlingarna har bolaget inte begärt överprövning varför ett eventuellt skadestånd under alla omständigheter ska sättas ned till noll kr.

Oddes Handelshus

Oddes Handelshus har fullgjort sin skyldighet att begränsa sin skada. Så har bland annat skett genom att bolaget har påtalat för Kommunerna, vid upprepade tillfällen, att konkurrensutsättning skulle ske, genom att bolaget begärt att optionsklausulen skulle utlösas och genom begäran av överprövning av tilldelningsbeslutet i Ramavtal 2017.

UTREDNINGEN

På Oddes Handelshus begäran har partsförhör under sanningsförsäkran hållits med bolagets ställföreträdare Henrik Arvidsson. På bolagets begäran har även hållits vittnesförhör med den tidigare anställde Johan Tyrebrant samt sakkunnigförhör med de båda revisorerna David Eskilsson och Margareta Kleberg.

På Kommunernas begäran har hållits vittnesförhör med Jonas Löf, anställd vid upphandlingsenheten på Lunds kommun, samt sakkunnigförhör med revisorn Björn Gauffin.

Parterna har åberopat synnerligen omfattande skriftlig bevisning.

TINGSRÄTTENS BEDÖMNING**Ramavtal 2014 – Har Kommunerna brutit mot ramavtalet genom att inte korrekt konkurrensutsätta rumslösningar enligt avtalet?*****Inledning***

Från den 1 januari 2015 till och med den 31 december 2016 var Ramavtal 2014 tillämpligt på Kommunernas inköp och installation av AV-utrustning.

Ramavtalsleverantörer var AV Syd, Oddes Handelshus och Tabula som i anbudsutvärderingen rangordnades i angiven ordning. Det är ostridigt i målet att under Ramavtal 2014 har det förekommit inköp av AV-utrustning i Kommunernas verksamheter. Upphandlingsenheten i Lunds kommun har samordnat upphandlingen av ramavtal till ett antal kommuner i Skåne nämligen samtliga de kommuner som är svarandeparter i målet. Varje kommun har dock tecknat egna ramavtal och varje enskild organisation är en egen upphandlande myndighet som fattar egna beslut och tecknar egna avtal.

Oddes Handelshus har i denna del gjort gällande att Kommunerna gjort sig skyldiga till kontraktsbrott genom att inte konkurrensutsätta inköp av rumslösningar i enlighet med Ramavtal 2014 såväl genom att inte alls konkurrensutsätta inköp som genom att konkurrensutsätta inköp felaktigt. Oddes Handelshus har hävdad att bolaget lidit skada på grund av dessa kontraktsbrott samt anfört: Om Kommunerna hade agerat i enlighet med Ramavtal 2014 skulle Oddes Handelshus ha fått förfrågan och möjlighet att offerera och leverera rumslösningar samt erhålla intäkter.

Bakgrund

Oddes Handelshus hade tidigare sålt AV-produkter som grossist och då bland annat sålt produkter till AV Syd. Oddes Handelshus ändrade inriktningen på verksamheten genom att etablera sig som säljare av AV-produkter direkt till kommuner och blev därigenom istället en konkurrent till AV Syd. Henrik Arvidsson har berättat att Oddes Handelshus hade funnits på marknaden ett par år när förfrågningsunderlaget inför Ramavtal 2014 kom ut hösten 2014. När tilldelningsbeslutet kom i december 2014 såg

Henrik Arvidsson det som en framgång att Oddes Handelshus blev en av ramavtalsleverantörerna och han hade förväntningar på att bolaget skulle kunna konkurrera om rumslösningar.

Företrädaren för Oddes Handelshus visste inte hur stora volymer Ramavtal skulle ge eftersom bolaget var en ny aktör. Henrik Arvidsson har berättat att i mars 2015 deltog Oddes Handelshus i en enda förnyad konkurrensutsättning men sedan fick de inga fler förfrågningar. Henrik Arvidsson blev frustrerad över att bolaget inte fick några beställningar och tog kontakt med upphandlingsenheten i Lund. I maj 2015 ägde ett uppföljningsmöte rum med Oddes Handelshus och övriga avtalsparter i ramavtalet. Vid mötet ifrågasatte Henrik Arvidsson om kommunerna verkligen inte haft större behov av inköp av AV-utrustning än vad han hade fått information om. Efter möte med Kommunerna den 21 maj 2015 skickade Henrik Arvidsson mail och påtalade att Kommunerna måste konkurrensutsätta fler av sina inköp. Frågan togs upp på nytt i augusti 2015. Under sommaren begärde Oddes Handelshus ut statistik för inköp från de andra avtalsleverantörerna. Henrik Arvidsson följde upp detta med flera telefonsamtal med Jonas Lööf. Härefter hade Oddes Handelshus och Kommunerna, genom upphandlingsenheten i Lunds kommun, löpande kontakter i form av möten, telefonsamtal och e-post beträffande Ramavtal 2014. E-post skickades från upphandlare på Lunds kommun med information om avtalet till avtalsparterna i ramavtalet.

Oddes Handelshus har gjort gällande att bolaget inte fick inbjudan till några förnyade konkurrensutsättningar under tiden från januari 2016 till april 2016. I maj 2016 tog Henrik Arvidsson kontakt med Eslövs kommun och några av de andra kommunerna. Han efterfrågade fakturor från 2016 och begärde genomgång av beställningar. Henrik Arvidsson ifrågasatte om Kommunerna följde Ramavtal 2014 vad gällde förnyad konkurrensutsättning vid inköp av rumslösningar.

Tingsrätten konstaterar att det framgår av utredningen att Oddes Handelshus har haft omfattande kontakter med både upphandlingsenheten i Lunds kommun och med

upphandlingsansvariga i andra kommuner. Henrik Arvidsson har berättat om dessa kontakter och flera e-postmeddelanden har presenterats av Oddes Handelshus. Det framgår genom utredningen att Henrik Arvidsson varit övertygad om att Kommunerna inte följde ramavtalet och att detta var orsaken till Oddes Handelshus inte blev inbjudna att delta i förnyade konkurrensutsättningar. Av innehållet i de olika e-postmeddelandena framgår att kommunerna varit angelägna om att Ramavtalet skulle fungera tillfredsställande och att man lyssnade på synpunkterna från leverantörerna. Uppgifterna visar dock inte att kommunerna skulle ha medgett att det förekommit något kontraktsbrott från deras sida.

Oddes Handelshus uppfattning och påstående om att Kommunerna inte följde ramavtalet grundas i stor utsträckning på hur Henrik Arvidsson förväntade sig att avtalet skulle fungera när det gällde förnyade konkurrensutsättningar dvs. vilka inköp som Oddes Handelshus skulle kunna konkurrera om. Tingsrätten konstaterar att av avgörande betydelse för frågan huruvida kontraktsbrott mot Ramavtal 2014 förekommit är hur begreppet rumslösning ska tolkas. Tingsrätten börjar därför med att ta ställning till denna fråga.

Hur ska begreppet rumslösning tolkas?

Enligt 1 kap 20 § LOU (2 kap 15 § ÄLOU) definieras ramavtal på följande sätt. Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för kontrakt som senare ska tilldelas under en given tidsperiod. Ramavtal kan enligt LOU utformas på flera olika sätt och den upphandlande myndigheten har stort utrymme att själv välja hur den vill utforma sitt ramavtal. När det gäller avrop från ramavtal måste den upphandlande myndigheten använda sig av någon av de modeller för avrop som anges i LOU. I lagen finns fyra olika modeller för avrop från ramavtal. Den modell som använts i Ramavtal 2014 är tilldelning delvis efter en förnyad konkurrensutsättning. Av 7 kap. 7 § LOU (5 kap. 7 § ÄLOU) framgår att en upphandlande myndighet får tilldela kontrakt som grundar sig på ett ramavtal som avses i 5 § första stycket dvs. tilldelning av kontrakt som grundar sig på ramavtal med flera leverantörer, delvis efter en förnyad

konkurrensutsättning om det har angetts i något av upphandlingsdokumenten för ramavtalet att den upphandlande myndigheten ska ha den möjligheten. Det framgår av samma bestämmelse att i upphandlingsdokumentet ska i sådana fall anges de av ramavtalets villkor för tillhandahållande som kan bli föremål för en förnyad konkurrensutsättning, och de objektiva villkor som myndigheten ska använda när den avgör om tilldelning ska ske utan eller efter en förnyad konkurrensutsättning.

Upphandlingsdokument utgörs av samtliga dokument som upphandlande myndighet använder för att beskriva eller fastställa innehållet i en upphandling. Samtliga dessa dokument har betydelse för att man ska kunna tolka vad avtalet innebär när tilldelning ska ske efter en förnyad konkurrensutsättning.

Ramavtal 2014 innebar att AV-utrustning skulle köpas in på ett av två möjliga sätt enligt den ovan beskrivna modellen. I korthet kunde enligt Ramavtal 2014 köp av enstaka produkter avropas enligt avtalad rangordning men köp av rumslösningar skulle utsättas för förnyad konkurrensutsättning där samtliga ramavtalsleverantörer hade möjlighet att delta.

Ramavtal 2014 gällde AV-utrustning och under rubriken ”Allmän information” (i punkten 1.1) preciserades närmare vilken typ av AV-utrustning som omfattades samt att syftet med avtalet var att beställarens verksamheter skulle få sina behov av konferensutrustning täckta både vad gäller köp av enstaka produkter och rumslösningar. I denna punkt beskrevs också att köp av enstaka produkter sker genom avrop. Därefter följde en förteckning på de produkter som leverantören skulle tillhandahålla samt angavs att utöver dessa produkter skulle leverantörerna även kunna bistå med konsultation, elektriker, montering samt utbildning. Förnyad konkurrensutsättning skulle genomföras beträffande rumslösningar som enligt punkten 1.1 innebar ”helhetslösningar där en lokal ska utrustas med flertal produkter inklusive installation och som ska fungera tillsammans”. I de följande punkterna (1.2 – 1.4) beskrevs närmare hur avrop med rangordning respektive förnyad konkurrensutsättning skulle genomföras.

I upphandlingen av Ramavtal 2014 ingick ett förfrågningsunderlag som upphandlingsdokument. Angående anbudsutvärderingen angavs (i punkt 3.5.2) att utöver de priser som anbudsgivarna angett som svar på vissa produkter önskade beställarna rabatt på övrigt sortiment. Det framgår vidare att rabattsats skulle anges utifrån anbudsgivarens ordinarie sortiment. Vidare angavs (i punkt 3.2.37) angående montering och installation att allt nödvändigt material och arbetskostnad skulle ingå i angivet pris. Av Frågor & Svar rörande denna punkt förtydligades att detta innebar att beställarna skulle kunna köpa produkter med installation utan att behöva genomföra förnyad konkurrensutsättning.

Tingsrätten anser att det ur språklig synpunkt inte är en rimlig tolkning att villkoren i avtalet ska förstås på det sätt som Oddes Handelshus menar, nämligen att alla inköp av produkter utanför den sk varukorgen måste ske genom förnyad konkurrensutsättning. Tvärtom anges uttryckligen i avtalstexten att förnyad konkurrensutsättning endast ska genomföras beträffande rumslösningar. Redan ordalydelsen i Ramavtal 2014 talar med styrka för att tolkningen av vad som ingår i det begreppet inte kan göras så vid som Oddes Handelshus gjort gällande. Det räcker inte heller att det är fråga om flera produkter eller flera produkter som kräver installation för att det skulle kunna vara fråga om en rumslösning. För att reglerna om rumslösning ska bli tillämpliga måste det aktuella inköpet avse en helhetslösning för en lokal där lokalen ska utrustas med flertal produkter inklusive installation som ska fungera tillsammans.

Frågan är därefter om avtalsparterna bevisligen haft en annan uppfattning om rumslösningensbegreppet och om de haft en uppfattning som stämmer med den tolkning som Oddes Handelshus påstår.

Oddes Handelshus har som framgått ovan haft uppfattningen att avtalet innebar att alla inköp av produkter utanför varukorgen innebar att rumslösningensreglerna skulle tillämpas liksom alla inköp av flera produkter vid samma tillfälle skulle sorteras in som rumslösningar.

Upphandlingsenheten i Lund har vid inledningen av Ramavtal 2014:s löptid informerat och instruerat övriga Kommuner om hur de ska genomföra inköp för att inköpen skulle ske i enlighet med avtalet. I ett e-postmeddelande till Kommunerna har upphandlarna på upphandlingsenheten bland annat skrivit följande avseende när förnyad konkurrensutsättning ska ske.

”AV-utrustning

Detta är avtal med rangordnat avrop. Det innebär att köp enligt bifogat pdf skall handlas hos, AV Syd, om dessa inte har skall de handlas hos School Management om denna leverantör inte har produkten, skall det handlas hos Tabula.-----

När beställaren inte vet vad som krävs utan enbart vet att en lösning måste på plats, skall en förnyad konkurrensutsättning ske. Vilket innebär att en leverantör behöver komma ut för se vad utrustning som krävs för att uppnå det med efterfrågor. Det skulle kunna vara ett konferensrum som behöver utrustas med skärmar, projektorer, högtalare etc. I dessa fall skall samtliga tre leverantörer kontaktas. Samtliga leverantörer skall komma ut och på så vis bedöma vad som behövs och sedan skicka ett förslag på lösning. I lösningen skall leverantören i första hand ange de produkter som finns i angivna prislister.”

Jeanna Linton Wahlgren, upphandlare på upphandlingsenheten i Lunds kommun, har i ett e-postmeddelande den 27 maj 2016 påpekat att det är främst nettoprissatta produkter som erbjuds beställarna både vid köp enligt rangordning och vid förnyad konkurrensutsättning. Uppgifterna i detta e-postmeddelande talar i samma riktning som tingsrättens tolkning av avtalstexten dvs. att Ramavtal 2014 inte utesluter att beställarna kan köpa icke nettoprissatta produkter dvs. produkter som inte ingår i varukorgen.

I samma riktning talar de uppgifter som framkommit i förhöret med Jonas Lööf, upphandlare på upphandlingsenheten i Lunds kommun. Han har uppgett att alla avtal som har en varukorg fungerar på samma sätt dvs. att beställaren ska i första hand försöka hitta produkten i varukorgen, i det upphandlade sortimentet, men om det finns behov av någon annan produkt kan beställaren avropa med stöd av rangordningen även från leverantörens övriga sortiment. Beträffande avropsmodellen och rumslösningens begreppet har Jonas Lööf förklarat att syftet var att beställarna skulle kunna välja två olika spår beroende på behov och situation. Om beställaren visste vilka AV-produkter man behövde köpa så kunde de vända sig direkt till den rangordnade leverantören. Om beställaren behövde använda sig av leverantörens kunskap för att komma fram till en lösning för behovet av AV-teknik blev det fråga om en förnyad konkurrensutsättning.

Tingsrätten konstaterar att parternas uppfattning inte innebär annat än tingsrättens uttalande om den språkliga tolkningen. För att det ska vara fråga om en rumslösning i avtalets mening måste således köpet avse en helhetslösning där en lokal ska utrustas med flertal produkter inklusive installation som ska fungera tillsammans.

Tingsrättens bedömning innebär att avrop av produktköp genom rangordning enligt Ramavtal 2014 kan genomföras med tillhörande montering eller installation och liknande utan att reglerna om rumslösning blir tillämpliga. Köp av AV-produkter enligt rangordning är inte begränsat till inköp av enskilda produkter i den s k varukorgen. Förnyad konkurrensutsättning ska endast behöva ske vid omfattande inköp enligt avtalets definition, vilket ger en snävare tolkning av begreppet rumslösning än vad Oddes Handelshus har gjort gällande.

Har Kommunerna brutit mot avtalet?

Som redogjorts för ovan har Oddes Handelshus i denna del gjort gällande att Kommunerna gjort sig skyldiga till kontraktsbrott genom att inte konkurrensutsetta inköp av rumslösningar i enlighet med Ramavtal 2014. Kontraktsbrott ska ha skett

både när konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjordes samt när konkurrensutsättning skett men genomförts felaktigt.

Oddes Handelshus huvudsakliga bevisning i denna del består av ett mycket omfattande material av från AV Syd inrapporterad statistik avseende sålda produkter under Ramavtal 2014 för perioden 2015 - 2016 till respektive kommun. Statistiken har Kommunerna använt som underlag för att fakturera AV Syd Avtalsadministrationsavgiften (AAA). Oddes Handelshus har vidare åberopat fakturor från AV Syd, och för Lomma kommun från Tabula, till respektive kommun under perioden 2015 – 2016 för att visa vilka inköp av AV-utrustning som respektive kommun gjort under perioden. Oddes Handelshus har baserat sina påståenden om avtalsbrott på en genomgång av kommunernas uppgifter om vad som har köpts in, från vem, till vilka objekt och vid vilka tidpunkter och utifrån denna undersökning påstått att vissa inköp utgör rumslösningar.

AV Syds statistik har bearbetats av Oddes Handelshus genom att man har tagit bort sådana inköp som enligt Oddes Handelshus inte utgör skadestandsgrundande inköp eller som man avstått från att processa om.

Oddes Handelshus har gjort gällande att inköpen såvitt framgår avsett AV-utrustning och omfattas av Ramavtal 2014 eftersom fakturorna har påförts AAA-avgift. Oddes Handelshus har sammanställt statistiken och tagit bort inköp som inte åberopas och sorterat inköpen på respektive förvaltning i var och en av kommunerna. Ett inköp består av flera rader i dokumenten med statistik. Det finns sammanställning av text från fakturor som har sorterats i datumordning. Kommunernas statistik har bearbetats och endast inköp som åberopas till stöd för Oddes Handelshus talan har tagits med. Statistiken över inköpen har matchats med fakturorna och de inköpande förvaltningarna. Flera olika inköp kan ha skett vid olika tidpunkter avseende en förvaltning. För att undersöka om inköpen har utgjort rumslösningar har Oddes Handelshus granskat om det varit inköp med kostnad för montering, inköp till andra priser än priserna i varukorgen, med tillägg av andra produkter än de som ingått i

varukorgen eller inköp av flera produkter som utgjort en paketslösning. Oddes Handelshus har även granskat texten på fakturan och noterat ifall leverantören menat att det varit fråga om ”rumslösning” eller ”förnyad konkurrensutsättning”. Har det inte framgått av någon märkning av fakturan har Oddes Handelshus granskat fakturan och anmärkt ifall det enligt Oddes Handelshus mening framgått att produkterna tillsammans utgjort en rumslösning.

Har konkurrensutsättning skett när det krävts enligt ramavtalet?

Oddes Handelshus har utifrån genomgången av statistik, fakturor och AAA-avgifter påstått att ett stort antal inköp som ägt rum under 2015 - 2016 har utgjort rumslösningar och att inköpen skulle ha gjorts efter förnyad konkurrensutsättning. Oddes Handelshus har gjort en indelning av olika omständigheter kring inköpen som man menar visar att det varit fråga om inköp som skulle utsatts för förnyad konkurrensutsättning. När det gäller omfattningen av kontraktsbrotten har Oddes Handelshus summerat utifrån den s k matchningsfilen och fakturor att det är frågan om inköp till följande belopp.

Eslövs kommun	2 206 108 kr
Höörs kommun	350 661 kr
Kävlinge kommun	1 524 956 kr
Lomma kommun	1 143 093 kr
Lunds kommun	6 731 015 kr
Staffanstorps kommun	1 041 887 kr
Svalövs kommun	319 701 kr

Oddes Handelshus har gjort gällande att fakturaunderlagen från andra leverantörer uppenbart visar på att förnyad konkurrensutsättning skulle ha skett eftersom leverantören på fakturorna angett noteringar som ”FK”, ”rumslösningar”, ”rum” och ”paket”. Oddes Handelshus menar att noteringarna utgör bevis om att leverantören ifråga uppfattat beställningen som en rumslösning som ska handlas upp efter förnyad konkurrensutsättning. Denna typ av noteringar från leverantörerna förekommer på

åtskilliga fakturor. Kommunerna har i rättegången vitsordat att noteringarna i vissa fall innebär att förnyad konkurrensutsättning ska ske.

Tingsrätten anmärker här att om det sedan verkligen har skett en förnyad konkurrensutsättning är en fråga som inte har varit föremål för saklig prövning i målet.

Kommunerna har hävdad att Oddes Handelshus har bjudits in till samtliga förnyade konkurrensutsättningar som förekommit och Oddes Handelshus har inte fört bevisning som kunnat motbevisa detta påstående. Oddes Handelshus har inte heller visat att det skulle behövts vid andra tillfällen än de som Kommunerna möjligen inbjudit till. Även om det skulle kunna vara på det sättet som parterna hävdad dvs. att noteringarna om FK m.m. på fakturaunderlagen visar att parterna velat tillämpa en förnyad konkurrensutsättning kvarstår att Oddes Handelshus tolkning av begreppet rumslösning inte stämmer med den tolkning som tingsrätten gör av begreppet. Så långt har Oddes Handelshus inte visat att Kommunerna gjort sig skyldiga till avtalsbrott.

Särskilt om kombinerade inköp

Oddes Handelshus har hävdad att av vissa fakturaunderlag framgår att kommunen ifråga gjort inköp av rumslösning eftersom köpet avsett flera produkter som ska fungera tillsammans för AV-teknik. Det har handlat om bland annat inköp av projektorer, duk, HDMI-kabel, nätkabel och ljudkabel som köpts in tillsammans för att utgöra en AV-tekniklösning. Oddes Handelshus har till exempel presenterat flera fakturaunderlag som avser inköp som gjorts av Lunds kommun till Lunds stadsteater avseende ljud-, ljus- och bildstyrning och påstått att alla dessa har utgjort rumslösningar. Andra fakturor avser inköp flera olika produkter vid ett tillfälle och som därför inte kan anses utgöra köp av enstaka produkter från varukorgen. Slutligen finns det fakturaunderlag med inköp av produkter som inte har prissatts enligt varukorgen och där det även finns service- och monterings tjänster.

Oddes Handelshus påståenden utgår från den tolkning av begreppet rumslösning som bolaget argumenterat för. Tingsrättens gör som presenterats ovan en snävare tolkning

av begreppet. Fakturor som visar att det varit inköp av flera produkter som ska fungera tillsammans, produkter som inte förekommit i varukorgen eller andra kostnader för montering eller installation än vad som anges i varukorgen innebär enligt tingsrättens mening inte att det måste ha varit fråga om en rumslösning i ramavtalets betydelse.

Oddes Handelshus påstår således att var och en av de sju Kommunerna begått ett stort antal avtalsbrott under tidsperioden 2015 – 2016. Oddes Handelshus har emellertid inte individualiserat och preciserat varje avtalsbrott utan valt att ge in ett omfattande material som man påstår ska visa de inköp som utgjort avtalsbrott. Vid genomgången av underlagen har Oddes Handelshus endast gjort en övergripande beskrivning av materialet och presenterat exempel. Materialet är mycket vidlyftigt och kan användas på olika sätt vilket ger ett utrymme för olika tolkningar. Den indelning som bolaget gjort av materialet och de vaga påståenden man gjort kan inte anses innebära att Oddes Handelshus i tillräcklig grad har konkretiserat sitt påstående om när, var och hur vart och ett av avtalsbrotten skulle ha skett. Materialet tillåter inga säkra slutsatser.

Oddes Handelshus metod att matcha filer med Kommunernas reskontra mot mapper med olika fakturor ger inte något tillräckligt tydligt underlag för vad Oddes Handelshus påstår om vart och ett av kontraktsbrotten. Indelningen ger intryck av att visa inköp hänger samman men visar sig vara utspridda över en längre tidsperiod. Gällande vissa inköp framstår det som oklart om de överhuvudtaget avser AV-utrustning och andra inköp framstår inte som typiska rumslösning eller paketlösningar. Oavsett om man skulle gå igenom faktura för faktura ger det åberopade underlaget en ofullständig bild av inköpen med den utredning som Oddes Handelshus åberopat.

Tingsrätten konstaterar att Oddes Handelshus inte förmått visa att några avtalsbrott har förekommit på de grunder som Oddes Handelshus gjort gällande.

Har genomförda konkurrensutsättningar inte skett korrekt?

Oddes Handelshus har hävdatt att genomförda konkurrensutsättningar inte skett korrekt.

Oddes Handelshus har beträffande en upphandling till sju olika lokaler till vård och omsorgsförvaltningen i Lunds kommun hävdade att bolaget hade lägst pris på samtliga rum men erhöll bara beställning på tre lokaler. Mot detta hävdade kommunen att Oddes Handelshus inte hade lämnat ett fullständigt anbud och att bolaget inte heller hade förtydligat sin offert när kommunen begärt så.

Oddes Handelshus har beträffande en upphandling till Nyvångsskolan i Kävlinge kommun hävdade att kommunen ändrade förutsättningarna och att Oddes Handelshus behövde mer tid för att färdigställa sitt anbud. Såvitt framkommit i målet har Oddes Handelshus helt enkelt kommit in med sitt anbud för sent.

I några fall har Oddes Handelshus jämfört sitt anbud med det pris som senare fakturerats av den vinnande leverantören. Utifrån en sådan jämförelse kan tingsrätten inte dra någon säker slutsats om ifall Oddes Handelshus anbud skulle ha legat under det vinnande anbudet.

Enligt LOU finns det för att säkerställa att lagen tillämpas på ett riktigt sätt möjligheter för leverantörer att klaga på bland annat upphandlingar som genomförts. För att minska risken för att enskilda leverantörer drabbas ekonomiskt och att konkurrensen påverkas negativt är det viktigt att denna möjlighet finns. En leverantör som anser sig ha lidit skada i samband med en upphandling eller tror sig komma lida skada, har rätt att ansöka om överprövning av en upphandling. För det fall domstolen anser att myndigheten brutit mot någon av upphandlingsprinciperna eller mot någon bestämmelse i LOU och att det medfört att leverantören lidit, eller kan komma att lida skada, ska domstolen att upphandlingen ska göras om, eller att upphandlingen får avslutas först efter att den rättats till.

Oddes Handelshus har, trots att bolaget menar att vissa upphandlingar inte genomförts korrekt, inte begärt någon överprövning av genomförda förnyade konkurrensutsättningar.

Den utredning som Oddes Handelshus presenterat till stöd för sitt påstående om att förnyade konkurrensutsättningar genomförts felaktigt är bristfällig i flera avseende. Tingsrätten anser att Oddes Handelshus inte förmått visa några kontraktsbrott.

Ramavtal 2017 – Kan skadestånd utgå enligt LOU för perioden första till tredje kvartalet år 2017?

Inledning

Denna del av Oddes Handelshus talan avser skadestånd för den avtalslösa period som rådde mellan parterna från det att Ramavtal 2014 löpte ut till dess att Ramavtal 2017 ingicks. Den avtalslösa perioden uppstod med anledning av att Kommunerna uteslutit Oddes Handelshus från anbudsutvärderingen för Ramavtal 2017, vilket Oddes Handelshus, med framgång, fick överprövat av förvaltningsrätten i Malmö.

Oddes Handelshus har som skadegörande handling åberopat Kommunernas upphandlingsfel bestående i att Kommunerna felaktigt uteslutit bolagets anbud vid den första anbudsutvärderingen. Oddes Handelshus menar att bolaget ska försättas i samma sits som om den första anbudsutvärderingen hade gjorts korrekt från början, dvs. fått samma utfall som den rättade anbudsutvärderingen där Oddes Handelshus tilldelades kontrakt med Kommunerna, och att bolaget därmed hade kunnat vinna avrop från Kommunerna från någon gång i januari 2017 till oktober 2017. Vidare menar bolaget att då det under denna period funnits ett behov hos Kommunerna att göra löpande inköp av AV-utrustning att sådana inköp också skulle ha gjorts enligt ramavtalet och Oddes Handelshus har därmed lidit skada av kontraktsförlusten.

Vilken lag ska tillämpas?

LOU trädde i kraft den 1 januari 2017. Det upphandlingsfel som Oddes Handelshus gör gällande skedde inom ramen för en upphandling som påbörjats innan LOU trätt i kraft. Av övergångsbestämmelserna i LOU följer att den tidigare lagen, ÅLOU, gäller för sådan upphandling som påbörjats före ikraftträdandet av LOU. Då skadeståndsanspråket inte grundar sig på att Kommunerna ska ha genomfört otillåtna

direktupphandlingar under år 2017 ska rätten till skadestånd bedömas utifrån ÄLOU, då det grundar sig i Kommunernas beslut att utesluta Oddes Handelshus anbud. Tingsrätten konstaterar dock att bestämmelserna kring skadestånd i ÄLOU respektive LOU är i princip likalydande varför prövningen i sak inte förändras beroende på tillämplig lag. Det lagrum som är av relevans för prövningen i denna del är 16 kap 20 § 1 st ÄLOU (motsvaras av 20 kap 20 § 1 st LOU) vilken lyder enligt följande. *En upphandlande myndighet som inte har följt bestämmelserna i denna lag ska ersätta därigenom uppkommen skada för en leverantör.*

Kommunerna har begått upphandlingsfel

I målet är ostridigt att Kommunerna har begått ett upphandlingsfel i enlighet med vad Förvaltningsrätten i Malmö konstaterat i dom. Upphandlingsfelet bestod i att Kommunerna felaktigt uteslutit Oddes Handelshus från upphandlingen och därmed förkastat bolagets anbud utifrån att Kommunerna påstod att bolaget gjort sig skyldigt till allvarligt fel i yrkesutövningen under det tidigare ramavtalet samt att bolaget inte visat på att det uppfyllde ett ska-krav beträffande teknisk kapacitet.

Bestämmelserna i ÄLOU ska tolkas i enlighet med vad som följer av rättskälleläran och utifrån den EU-rättsliga kontext från vilken lagstiftningen härstammar. Som parterna framfört har Högsta domstolen under senare år meddelat ett antal avgöranden som behandlar olika aspekter av skadestånd på upphandlingsrättslig grund. Centrala rättsfall är NJA 2013 s. 762 ”Fidelia” och NJA 2016 s. 369 ”Armémuseum”. Av betydelse för rättstillämpningen är även EU-domstolens praxis, t.ex. EU-domstolens dom i mål *Combinatie Spijker*¹ (”Spijker”). Betydelsen av ”Spijker” återkommer tingsrätten till närmre nedan men redan nu konstaterar tingsrätten att en huvudregel inom unionsrätten är att medlemsstaterna har processuell autonomi och att medlemsstaterna utifrån denna princip till en viss grad själva kan reglera under vilka förutsättningar skadestånd ska utgå.²

---

¹ C-568/08, EU:C:2010:751

² (se även Nilsson, E, ”Skadestånd vid avtals ogiltighet”, Upphandlingsrättslig Tidskrift 1/2020 s. 31–45)

Är upphandlingsfelet skadeståndsgrundande?

Tingsrättens bedömning avser inledningsvis specifikt om Kommunernas upphandlingsfel kan anses ha orsakat skada för Oddes Handelshus.

Högsta domstolen har lämnat delvis motstridiga besked i frågan om vad som kan anses utgöra ett skadeståndsgrundande upphandlingsfel, där särskilt skälen i punkten 18 i NJA 2013 s. 762 respektive skälen i punkterna 23–24 i NJA 2016 s. 369 ger utrymme för olika tolkning.³

Av 2013-års avgörande ”Fidelía” tycks det uteslutet att ett felaktigt tilldelningsbeslut i sig självt kan vara skadeståndsgrundande utan att det istället för skadeståndsskyldighet även krävs att det felaktiga tilldelningsbeslutet ska ha lett till ett kontraktstecknande i enlighet med beslutet, dvs. med en annan leverantör än den som begär skadestånd. Av 2016-års avgörande ”Armémuseum” framställs skälen i det tidigare avgörandet istället som att de utformats utifrån den processuella ram som följde av hur käranden hade utformat sin talan och att det därför i andra fall är möjligt att ett felaktigt tilldelningsbeslut kan bli skadeståndsgrundande även utan att det följs av något kontraktstecknande. I ”Armémuseum” fann HD att det förelåg ett skadeståndsgrundande orsakssamband mellan tilldelningsbeslutet och påstådd skada men i bedömningen ingick att tilldelningsbeslutet och den efterkommande överprövningsprocessen ledde till att den upphandlande myndigheten avbröt upphandlingen. Det krävdes alltså även i ”Armémuseum” ett tillkommande moment utöver tilldelningsbeslutet för att det skulle anses ha orsakat skada.

Tingsrätten anser att utfallet i de båda rättsfallen även kan ses mot bakgrund av att det i ”Fidelía” rörde sig om upphandling av ramavtal medan det i ”Armémuseum” rördes sig om upphandling av ett entreprenadkontrakt. Vid upphandling av ett entreprenadkontrakt är vad som ska presteras av anbudsgivaren klargjort på förhand och det är utifrån avtalsföremålet som anbudsgivaren utformar och prissätter sitt anbud. Vid upphandling av ett ramavtal som avser avrop av tjänster finns inte samma

---

³ (se närmre diskussion i Andersson. H, ”Praxisutvecklingen av skadeståndsfrågorna kring upphandling – preciseringar, nyanseringar, förändringar och omtolkningar”, Upphandlingsrättslig Tidskrift 2/2016 s. 99–120)

mått av förutsebarhet, vilket ligger i sakens natur då den upphandlande myndigheten vill kunna göra avrop utifrån det faktiska behovet som visar sig under avtalstiden. Förväntningarna en anbudsgivare kan ha på vilka volymer den kommer få tilldelade blir därmed mindre klara. Tingsrätten anser att dessa förhållanden får betydelse för bedömningen huruvida upphandlingsfelet ska anses skadeståndsgrundande enligt nedan.

Oddes Handelshus har som grund för sin talan endast åberopat att det felaktiga tilldelningsbeslutet medfört att bolaget gått miste om avtal med Kommunerna under den aktuella perioden och att det under denna period funnits ett behov hos Kommunerna att göra inköp som skulle ha gjorts enligt ramavtalet. Dock skiljer sig resultatet av Oddes Handelshus överprövningsprocess mot vad resultatet av överprövningsprocesserna för de upphandlingar som var aktuella i ”Fidelia” och ”Armémuseum”, nämligen att Oddes Handelshus efter överprövningen tilldelades ramavtalet. Justitierådet Svante O. Johanssons tillägg för egen del i ”Armémuseum” behandlar inte heller om skadestånd kan utgå i en sådan situation.

Tingsrätten anser att det i det aktuella fallet, där Oddes Handelshus varit medvetet om kommunernas agerande under den avtalslösa perioden eller i vart fall att kommunerna haft ett behov av löpande inköp, det i första hand ålegat bolaget att angripa respektive direktupphandling. I målet saknas vidare konkreta uppgifter om direktupphandlingarna överhuvudtaget varit otillåtna. Det vore därmed oförenligt med systematiken i den upphandlingsrättsliga lagstiftningen att döma ut skadestånd för en period som följt på att ett felaktigt tilldelningsbeslut meddelats när det saknas fel i de individuella inköp som gjorts i mellantiden. Detta resonemang stöds vidare av att skadeståndet ska fungera korrigerande och kompensera den skada som en skadevållare orsakat, vilket inte blir fallet om skadestånd skulle utgå för en tidsperiod vars varaktighet till viss mån avgörs av yttre faktorer så som förvaltningsrättens handläggningstid och parternas processföring.

Utifrån EU-domstolens avgörande ”Spijker” p. 85–92 framgår följande. Det ankommer på respektive medlemsland att utforma en lagstiftning som tillgodoser syftena med upphandlingsdirektiven. I avsaknad av unionsbestämmelser på området ankommer på varje medlemsstat att i sin rättsordning ange de kriterier som gör det möjligt att fastställa och beräkna skadestånd vid överträdelser av unionsbestämmelserna om offentlig upphandling. De nationella processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten varken får vara mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen). I avsaknad av unionsbestämmelser på området ankommer det på varje medlemsstat, när dessa villkor är uppfyllda, att i sin rättsordning ange de kriterier som gör det möjligt att fastställa och beräkna skadestånd vid överträdelser av unionsbestämmelserna om offentlig upphandling, under förutsättning att likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen iakttas.

Av vad tingsrätten ovan antecknat följer att svensk rätt inom detta område för att vara förenlig med unionsrätten måste tillgodose att möjligheterna för en leverantör att angripa ett felaktigt beslut ska vara reella och tillräckligt inskränande för att kunna säkerställa att principerna om fri rörlighet för varor och tjänster tillgodoses. Det krävs dock inte att alla fel ska kunna leda till skadestånd utan om det istället är möjligt att begära överprövning kan detta vara tillräckligt, vilket även ses som det primära rättsmedlet enligt de direktiv som ligger till grund för upphandlingsrätten (se p. 21 i NJA 2018 s. 1127). EU-rätten utgör alltså inte ett hinder för att i svensk rätt bedöma att ett felaktigt uteslutningsbeslut av det slag som är föremål för prövning inte självständigt kan vara skadeståndsgrundande om det finns andra effektiva rättsmedel att tillgå för en leverantör, så som att angripa otillåtna direktupphandlingar som gjorts till följd av uteslutningsbeslutet.

Sammanfattande bedömning

Av utredningen framgår att Oddes Handelshus fick överprövat Kommunernas uteslutningsbeslut samt att bolaget kunde begära ogiltigförklaring av åtminstone en del av de eventuella felaktiga direktupphandlingar som skedde under den avtalslösa perioden. Av utredningen framgår vidare att Oddes Handelshus hade kunnat åberopa eventuella felaktiga direktupphandlingar som grund för sin talan men att bolaget uttryckligen angett att dessa enbart åberopas som bevisfakta. Huruvida en talan om skadestånd för otillåtna direktupphandlingar skulle vara väckt för sent eller ej har därmed inte blivit föremål för tingsrättens prövning. Tingsrätten menar att Oddes Handelshus talan inte innefattar tillräckliga skadeståndsgrundande handlingar. Det finns inte heller ett tillräckligt orsakssamband mellan handlingarna och den påstådda skadan. Mot bakgrund härav ska Oddes Handelshus talan ogillas i denna del och tingsrätten prövar därmed inte övriga förutsättningar för skadestånd.

Ramavtal 2017 – Har Kommunerna brutit mot ramavtalet under perioden fjärde kvartalet 2017?***Inledning***

Från den 1 oktober 2017 till och med den 31 december 2017 var Ramavtal 2017 tillämpligt på Kommunernas inköp och installation av AV-utrustning.

Ramavtalsleverantörer var tre bolag nämligen AV Syd, Ricoh Sverige AB och Oddes Handelshus. Enligt detta avtal skulle förnyad konkurrensutsättning ske vid varje inköp.

Oddes Handelshus har i denna del gjort gällande: Kommunerna har gjort sig skyldiga till kontraktsbrott genom att i strid med ramavtalet inte korrekt konkurrensutsätta inköp av AV-utrustning. Kontraktsbrotten har i vissa fall skett genom att kommunen ifråga inte alls konkurrensutsatt inköpet och i andra fall skett genom att kommunen konkurrensutsatt inköpet felaktigt. I andra hand hävdar Oddes Handelshus att Kommunerna gjort sig skyldiga till brott mot LOU genom otillåten direktupphandling.

Har kommunerna brutit mot avtalet?

Tingsrätten börjar med att ta ställning till frågan om Kommunerna brutit mot Ramavtal 2017. Oddes Handelshus har i denna del gjort gällande att Kommunerna gjort inköp

som skulle ha skett inom ramen för avtalet vilket inneburit att de skulle genomförts efter förnyad konkurrensutsättning. Enligt avtalet fanns som angetts ovan tre leverantörer som uppfyllde samtliga ställda krav och som utifrån de anbud som lämnats i upphandlingen hade lägst pris på varorna i den s k varukorgen.

Beställningsrutinen enligt avtalet var att vid varje inköp som beställaren gjorde skulle samtliga leverantörer kontaktas per mail med en förfrågan om en produkt, en tjänst eller en installation och ges möjlighet att lämna offert. Enligt ramavtalet skulle Kommunerna i första hand erbjudas produkter från den s k nettoprislistan. Enligt Oddes Handelshus ska kontraktsbrott ha skett både när konkurrensutsättning skulle ha skett men inte gjorts samt när konkurrensutsättning skett men genomförts felaktigt.

Henrik Arvidsson har berättat att när Ramavtal 2017 trädde i kraft deltog han i ett uppstartsmöte på upphandlingsenheten i Lunds kommun tillsammans med företrädare för samtliga kommuner och de tre leverantörerna. Upphandlaren Jeanna Linton Wahlgren förklarade hur det nya avtalet fungerade men hon klargjorde samtidigt att avtalet inte skulle förlängas efter den 31 december 2017. Henrik Arvidsson har vidare berättat att Oddes Handelshus fick flera förfrågningar efter det att avtalet trätt i kraft och att bolaget därefter också tilldelades flera upphandlingar. Under oktober 2017 fick han kännedom om ett inköp av en klassrumslösning som inte hade konkurrensutsatts enligt det nya avtalet utan istället upphandlats av Lunds kommun direkt från AV Syd. Förfrågan hade skickats i september 2017 men offert och beställning skickades inte förrän efter den 1 oktober 2017. Oddes Handelshus begärde att den upphandlingen skulle avbrytas och konkurrensutsättas men så skedde inte.

Vad gäller det ovan relaterade fallet av bristande konkurrensutsättning har Oddes Handelshus åberopat mail som skickats mellan Oddes Handelshus och Lunds kommun under månaderna oktober - november 2017. Henrik Arvidsson tog i dessa meddelanden till Lunds kommun upp frågan ifall inköp hade gjorts direkt från AV Syd. Av nämnda mail framgår att ett möte ägde rum i slutet av november 2017 mellan Henrik Arvidsson och de ansvariga i Lunds kommun för att de där skulle diskutera Oddes Handelshus påståenden. Av samma mail framgår emellertid att Lunds kommun

förnekade att köpet skulle ha utgjort ett avsteg från Ramavtal 2017. Vidare utredning har inte presenterats för tingsrätten.

Tingsrätten anser att Oddes Handelshus inte har förmått visa att det skulle ha förekommit något avtalsbrott vad gäller detta inköp.

Den bevisning som Oddes Handelshus åberopat till styrkande av sitt påstående om bristerna i konkurrensutsättningen har huvudsakligen bestått av ett omfattande skriftligt material hämtat från AV Syds statistik avseende sålda produkter under Ramavtal 2017 under fjärde kvartalet 2017 till respektive kommun. Denna statistik har Kommunerna använt som underlag för att fakturera AV Syd för Avtalsadministrationsavgiften (AAA). Oddes Handelshus har gjort gällande att samtliga inköp som omfattas av statistiken för det fjärde kvartalet utgör kontraktsbrott. Oddes Handelshus har vidare åberopat leverantörsreskontra för respektive kommun och fakturor från AV Syd.

Mot bakgrund av utredningen har Oddes Handelshus således hävdats att genomförda konkurrensutsättningar inte skett korrekt. Påståendena har framförts generellt men har illustrerats genom av Oddes Handelshus utvalda exempel.

Oddes Handelshus har beträffande en upphandling till Lunds stadsteater av ett system för bildistribution inom fastigheten hävdats att den förnyade konkurrensutsättningen inte skett korrekt. Av utredningen framgår dock att Oddes Handelshus begärde och fick besöka lokalerna. AV Syd, som vann upphandlingen, hade också fått möjlighet att besöka lokalerna. Man måste utgå från att besöken ingått som led i upphandlingen. Inget annat har framkommit än att Oddes Handelshus behandlats rättvist. Såvitt framkommit i målet finns har den förnyade konkurrensutsättningen skett korrekt.

Oddes Handelshus har beträffande en annan upphandling till Lunds stadsteater hävdats att bolaget borde ha vunnit upphandlingen eftersom man lämnade lägre pris än AV Syd som vann upphandlingen. Oddes Handelshus har jämfört sitt offererade pris med

det pris som framgår av AV Syds faktura. Tingsrätten anser att det finns alternativa tänkbara förklaringar till att AV Syd redovisat ett högre pris och prisskillnaden inte ensam innebär bevis om att den förnyade konkurrensutsättningen inte skett korrekt eller att Oddes Handelshus borde ha erhållit ordern.

Oddes Handelshus har beträffande en upphandling till förvaltningsbyggnaden Kristallen i Lunds kommun hävdad att den förnyade konkurrensutsättningen inte skett korrekt. Tingsrätten konstaterar att det inte framkommit något i utredningen som ger stöd för påståendet att upphandlingen inte skett korrekt. Tingsrätten gör samma bedömning vad gäller inköp till Torna Hällestads skola i Lunds kommun och inköp till Lunds Stadsteater. Vad gäller inköp till Katedralskolan Lund framgår att Oddes Handelshus valde att inte lämna någon offert eftersom bolaget inte kunde garantera leveranstiden för den efterfrågade produkten.

Vad gäller Lomma kommun har framkommit att redan i februari 2017 anslöt sig Lomma kommun till ett annat ramavtal när Ramavtal 2017 blev fördröjt. Lomma kommun har således haft möjlighet att avropa från ett annat ramavtal än Ramavtal 2017 utan att detta utgjort avtalsbrott eller brott mot LOU.

Tingsrätten gör bedömningen att Oddes Handelshus inte i någon del förmått visa att några avtalsbrott har förekommit på de grunder som Oddes Handelshus gjort gällande.

Har kommunerna brutit mot LOU?

Oddes Handelshus har i andra hand gjort gällande att Kommunernas inköp ska bedömas ha skett i strid mot bestämmelserna angående direktupphandling i LOU.

Enligt LOU är direktupphandling ett förfarande utan krav på anbud i viss form. Direktupphandling får användas vid alla typer av upphandlingar under vissa i lagen angivna förutsättningar. Direktupphandling kan således ske när värdet inte överstiger det s k direktupphandlingsbeloppet eller vid vissa situationer då det saknas lämpliga

anbud, då det råder synnerlig brådska eller om det endast inkommit ogiltiga eller oacceptabla anbud.

Enligt LOU finns, som påpekats ovan under rubriken Ramavtal 2014, möjligheter för leverantörer att klaga på bland annat upphandlingar som genomförts. Oddes Handelshus har, trots att bolaget menar att vissa upphandlingar inte genomförts korrekt, inte begärt någon överprövning.

Den utredning som Oddes Handelshus presenterat till stöd för sitt påstående om direktupphandling i strid med LOU är så bristfällig att det inte går att avgöra på vilket sätt Kommunerna skulle ha brutit mot lagens bestämmelser om direktupphandling. Oddes Handelshus har inte förmått visa att någon upphandling skett i strid med LOU.

Sammanfattning av tingsrättens bedömning

Den prövning som tingsrätten gjort av de omedelbart relevanta omständigheter som parterna lagt fram, bevisningen och de rättsliga frågorna har lett till att tingsrätten finner att Oddes Handelshus inte förmått visa att Kommunerna brutit varken mot Ramavtal 2014 eller Ramavtal 2017. Tingsrätten har inte heller funnit att något skadestånd kan utgå enligt ÄLOU eller LOU. Tingsrätten saknar vid denna bedömning anledning att gå in på frågorna om reklamation och beräkning av skadestånd.

Rättegångskostnader

Oddes Handelshus talan får inte bifall. Vid denna utgång ska Oddes Handelshus ersätta Kommunerna för deras rättegångskostnader.

Kommunerna har yrkat ersättning med sammanlagt 3 035 709 kr. Av beloppet avser 2 855 860 kr ombudsarvode. Oddes Handelshus har vitsordat ombudskostnader om 1 798 500 kr som skälig ersättning.

Vid skälighetsbedömningen ska rätten både göra en helhetsbedömning av kostnadens skälighet och av skälig tidsåtgång och timkostnad. Rätten kan också ta hänsyn till

bland annat målets beskaffenhet och omfattning samt det värde tvisten gäller. Oddes Handelshus har fört en i många avseende otymplig talan som inneburit att handläggningen i tingsrätten har tyngts i onödan och att processen har behövt ta mer tid i anspråk än vad som varit rimligt i förhållande till målets svårighetsgrad. Oddes Handelshus har till stöd för sin talan åberopat ett mycket omfattande skriftligt material som utan tvivel krävt stora insatser av Kommunernas ombud för att kunna tillvarata Kommunernas rätt. Den ersättning som Kommunerna begärt är visserligen hög sett till det värde tvisten gäller men den är också lägre än vad Oddes Handelshus begärt. Vid en samlad bedömning utifrån målets art och omfattning anser tingsrätten att ersättningen för ombudsarvode är skälig. Även vad Kommunerna i övrigt yrkat framstår som skäligt. Kommunerna är således berättigade till ersättning i enlighet med vad de yrkat. Tingsrätten finner att det är lämpligt att Oddes Handelshus ersättningsansvar ska fördelas utifrån respektive kommuns andel i saken på det sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Överklagande ska ha kommit in till tingsrätten senast den 14 december 2020. Det ska stå i överklagandet att det riktar sig till Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Theo Adelswärd

Susanna Pålsson Helander

Simon Hult

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se